МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Факультет дошкільної та початкової освіти

Кафедра дошкільної освіти

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ»

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 013 Початкова освіта.
Освітньо-професійна програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

Затверджено на засіданні кафедри від « 27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

ЗМІСТ

1. Витяг з ОПП
2. Навчальна програма дисципліни;
3. Робоча навчальна програма дисципліни;
4. Засоби діагностики навчальних досягнень студентів:
4.1. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни
4.2. Тестові контрольні роботи (які завантажені на освітній простір)
5. Конспекти лекцій
6. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;
7. Контрольні завдання до семінарських, практичних завдання для заліків
8. Питання до екзаменаційних білетів, екзаменаційні білети, тести для підсумкового контролю (що завантажені на освітній простір)
9. Методичні рекомендації та розробки викладача
10. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів

1. Витяг з ОПП

ФК-12 здатність досліджувати особливості культури, побуту, традицій і звичаїв, поведінки й етики різних національно-етнічних груп;
ФК-6 здатність створювати сприятливу комунікативну атмосферу, розвивальне мовленнєве середовище для дітей різних вікових груп;
ФК-8 здатність розробляти й застосовувати сучасні педагогічні технології організації та управління навчально-мовленнєвою й художньо-мовленнєвою діяльністю в дошкільному закладі

2. Робоча й навчальна програми дисципліни

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи_____ О. А. Кузнецова
28 серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ»

ступінь «бакалавр»
Галузь знань: 01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність: 013 Початкова освіта.
Освітньо-професійна програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

Факультет дошкільної та початкової освіти

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання української мови з народознавством» для студентів ступеня «бакалавр» за спеціальністю: 013 Початкова освіта. Освітньо-професійна програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

Розробник:Трифонова Олена Сергіївна, завідувач кафедри дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор _____

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної освіти
Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.
Завідувач кафедри _____ (Трифонова О.С.)

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td colspan="2">денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 5</td><td>Галузь знань
01 Освіта / Педагогіка</td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки:
013 Початкова освіта.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Індивідуальне науково-дослідне завдання –</td><td rowspan="4">Початкова освіта.
Дошкільна освіта</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин - 180</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="8">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3,3
самостійної роботи студента 100</td><td rowspan="8">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
бакалавр</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>20</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>40</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>100</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

Примітка.
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання –150 год.: 50 год. – аудиторні заняття, 100 год. – самостійна робота (33,3% / 67%).

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є:

озброєння студентів системою мовознавчих знань, формування в них культури українського мовлення, професійних умінь і навичок розвитку усного українського мовлення в дітей дошкільного віку.

Завданнями курсу є:

ознайомити студентів з теоретичними, психолого-педагогічними, лінгвістичними й лінгводидактичними засадами навчання дітей української мови в дошкільних закладах національних спільнот;

ознайомити студентів з методикою навчання дітей української мови в дошкільних закладах національних спільнот;

навчити складати конспекти занять, дидактичні ігри і вправи з розвитку українського мовлення дітей інших національних спільнот;

збагатити словник майбутніх фахівців народознавчими поняттями, образними виразами, малими жанрами фольклору;

ознайомити студентів з українськими народними звичаями, обрядами, традиціями;

прищепити педагогічні вміння і навички роботи з дітьми з народознавства;

навчити складати сценарії літературних ранків, вечорів, дозвілля, національних свят.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК-6 здатність володіти українською мовою в усній та писемній формах, інтерпретувати таблиці, схеми здатність застосовувати мову, символіку й тексти у різноманітних формах та ситуаціях для досягнення цілей, розвитку знань та власних можливостей;

ЗК-7 здатність визначати комунікативні стратегії з метою досягнення необхідного результату комунікації; завершувати комунікацію і контролювати посткомунікативні ефекти;

ІІ. Фахові:

ФК-12 здатність досліджувати особливості культури, побуту, традицій і звичаїв, поведінки й етики різних національно-етнічних груп;

ФК-6 здатність розробляти діагностувальні методики з метою виявлення сформованості різних видів мовленнєвої і художньо-мовленнєвої компетенцій у дітей дошкільного віку;

ФК-8 здатність створювати сприятливу комунікативну атмосферу, розвивальне мовленнєве середовище для дітей різних вікових груп.

2.Програма навчальної дисципліни

Кредит № 1

Тема 1. Теоретико-методологічні й психолого-педагогічні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот

Методологічні засади методики навчання української мови в дошкільних закладах національних спільнот. Предмет і завдання навчальної дисципліни. Міжпредметні зв’язки. Видатні педагоги про навчання дітей другої мови в ранньому та дошкільному віці. Експериментальні дослідження щодо навчання дітей дошкільного віку другої мови. Вплив двомовності на інтелектуальний розвиток

дитини. Види і типи двомовності, їх характеристика. Інтерференція і транспозиція в оволодінні дітьми інших національних спільнот українською мовою.

Тема 2. Лінгводидактичні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот

Типові помилки в мовленні дитини, їх причини та шляхи запобігання. Принципи і умови навчання дітей української мови.

Тема 3. Завдання і зміст навчання дітей української мови та ознайомлення з народознавством

Базовий компонент дошкільної освіти і Державний стандарт початкової загальної освіти щодо змісту навчання дітей української мови та ознайомлення їх із народознавством. Вимоги програм щодо навчання дітей дошкільного віку української мови з фонетики, лексики, граматики, зв'язного мовлення.

Кредит № 2

Тема 4. Методи і прийоми навчання дітей української мови

Загальна характеристика і класифікація методів навчання другої мови. Специфіка методів навчання державної мови в умовах полікультурного середовища. Наочні, словесні та ігрові методи навчання. Ігри-драматизації та театралізовані ігри, їх місце в навчанні дітей української мови. Прийоми навчання (зіставлення, порівняння).

Тема 5. Форми і засоби навчання дітей української мови

Форми навчання дітей української мови (заняття, гра-заняття, повсякденне життя). Специфіка занять, їх структура. Методика проведення занять і ігор-занять. Закріплення навичок української мови в повсякденному житті. Засоби навчання дітей української мови. Дидактичний і наочний матеріал, його характеристика. ТЗН, їх місце у закріпленні навичок українського розмовного мовлення.

Кредит № 3

Тема 6. Методика навчання дітей вимови українських звуків.

Спеціальні принципи навчання. Показ і пояснення артикуляції звуків, відсутніх у рідній мові дитини. Прийоми навчання вимови важких звуків української мови. Скоромовки, чистомовки, їх місце на занятті. Ігри та вправи на розвиток фонематичного слуху та закріплення звуковимови.

Тема 7. Методика лексичної роботи з української мови.

Принципи засвоєння лексики української мови. Прийоми закріплення нових слів. Класифікація ігор і вправ на засвоєння української лексики, методика їх проведення.

Тема 8. Методика формування граматичної правильності українського мовлення.

Принципи добору та подачі граматичного матеріалу на занятті. Прийоми введення нових граматичних форм і конструкцій. Ігри та вправи на закріплення граматичних форм українського мовлення.

Тема 9. Методика навчання зв'язного українського мовлення

Діалогічне та монологічне мовлення. Принципи та прийоми навчання діалогу дітей різного віку. Види діалогу. Методика навчання українського діалогічного мовлення. Дидактичні, народні ігри, малі фольклорні жанри, художні твори, побудовані у формі діалогу, їх місце у формуванні навичок діалогічного мовлення. Принципи та прийоми навчання дітей монологу.

Кредит № 4

Тема 10.Теоретико-методичне забезпечення методики ознайомлення дітей із українським народознавством у дошкільному закладі.

Сутність понять «народна педагогіка», «народознавство», «українознавство», «етнопедагогіка», «народна дидактика». Принципи ознайомлення дітей з українським народознавством. Аналіз державних стандартів і чинних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку (тематичні і загальні): Базовий компонент дошкільної освіти (2012р.), «Українське народознавство у дошкільному закладі», «Українотворець».

Тема 11.Методика ознайомлення дітей із українськими народними іграми.

Історія виникнення та розвитку українських народних ігор. Характеристика народних ігор. Методика використання народних українських ігор у роботі з дітьми.

Тема 12.Методика ознайомлення дітей з родинними традиціями.

Поняття: рід, родина, родовід, родичі, хрещені батьки. Методика ознайомлення дітей різних вікових груп з родоводом та сімейними відносинами. Методика ознайомлення дітей з правилами сімейного етикету.

Кредит № 5

Тема 13.Методика ознайомлення дітей із державними й національними символами України.

Історична та державна символіка України. Герб України. Історія його виникнення. Прапор – державний символ. Історичний і державний гімн. Національні символи України. Символічне значення квітів і стрічок у вінку. Рушник – фольклорний символ України. Рослинні символи України. Методика ознайомлення дітей із державними й національними символами України.

Тема 14. Методика ознайомлення дітей з ремеслами України.

Народні промисли та ремесла, їх регіональна характеристика (вишивка, писанкарство, килимарство, витинанкарство, ткацтво). Методика проведення занять з ознайомлення дітей з народними промислами та ремеслами.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1.						
Тема 1. Теоретико-методологічні й психолого-педагогічні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот		2	4	-	-	
Тема 2.Лінгводидактичні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот		2	4	-	-	
Тема 3. Завдання і зміст навчання дітей української мови та ознайомлення з народознавством		2	2	-	-	
Кредит 2.						
Тема 4. Методи і прийоми навчання дітей української мови		1	4	-	-	
Тема 5. Форми і засоби навчання дітей української мови		1	4	-	-	

Кредит 3.						
Тема 6. Методика навчання дітей вимови українських звуків.		2	2	-	-	
Тема 7. Методика лексичної роботи з української мови.		1	2	-	-	
Тема 8. Методика формування граматичної правильності українського мовлення.		1	4	-	-	
Тема 9. Методика навчання зв'язного українського мовлення		2	4	-	-	
Кредит 4.						
Тема 10.Теоретико-методичне забезпечення методики ознайомлення дітей із українським народознавством у дошкільному закладі.		2	2	-	-	
Тема 11.Методика ознайомлення дітей із українськими народними іграми.		1	2	-	-	
Тема 12.Методика ознайомлення дітей з родинними традиціями.			2	-	-	
Кредит 5.						
Тема 13.Методика ознайомлення дітей із державними й національними символами України.		2	2	-	-	
Тема 14. Методика ознайомлення дітей з ремеслами України.		1	2	-	-	
Усього годин:	150	20	40			100

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1.	
1.	Теоретико-методологічні й психолого-педагогічні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот	4
2.	Лінгводидактичні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот	4
3.	Завдання і зміст навчання дітей української мови та ознайомлення з народознавством	2
	Кредит 2.	
1	Методи і прийоми навчання дітей української мови	4
2	Форми і засоби навчання дітей української мови	4
	Кредит 3.	
1	Методика навчання дітей вимови українських звуків.	2
2	Методика лексичної роботи з української мови.	2
3.	Методика формування граматичної правильності українського мовлення.	4
4.	Методика навчання зв'язного українського мовлення	4

	Кредит 4.	
1.	Теоретико-методичне забезпечення методики ознайомлення дітей із українським народознавством у дошкільному закладі.	2
2.	Методика ознайомлення дітей із українськими народними іграми.	2
3.	Методика ознайомлення дітей з родинними традиціями.	2
	Кредит 5.	
1.	Методика ознайомлення дітей із державними й національними символами України.	2
2.	Методика ознайомлення дітей з ремеслами України.	2
	Разом:	40

8. Самостійна робота

Кредит та тема	**Академічний контроль (форма представлення)**	**Кількість балів (за видами роботи)**	**Кількість балів всього за кредит**	**Термін виконання (тижні)**
Кредит № 1 Тема: «Психолого-педагогічні і лінгводидактичні засади навчання дітей української мови»	*1.1.Реферат за темами* (одну на вибір): «Двомовне середовище: його вплив на усвідомлення дітьми рідної мови»; «Інтерферентні явища в оволодінні дітьми українською мовою»; «Формування оцінно-контрольних дій старших дошкільників у навчанні дітей української мови (за рекомендаціями А.М.Богуш)	30	40	20.09 – 22.09
	1.2.Контрольна робота № 1	10		
Кредит № 2 Тема: «Методи і прийоми навчання дітей української мови»	*2.1.Презентація* «Інноваційні технології в навчанні дітей української мови»	24	40	12.10 – 14.10
	2.2. Тека з дидактичними й рухливими іграми на формування різних видів мовленнєвої компетенції (4-6 на кожний вид) і текстами малих фольклорних жанрів (4-6 на кожний жанр – знати напам’ять)	16		
Кредит № 3 Тема: «Методика лексичної роботи з української мови»	*3.1. Словник термінів* з теми «Лексична робота з української мови в дошкільному закладі» (до 30 слів)	14	40	02.11 – 06.11
	3.2. Наочність з тем «Одяг та взуття», «Ігри та іграшки», «Ввічливі слова», «Україна – рідна Батьківщина» (за вибором).	26		
	3.3. Конспекти занять для середньої і старшої груп з навчання їх різних видів розповіді (за вибором)			

	*4.2.Творче есе:*скласти лінгвістичні казки для дітей старшого дошкільного віку, спрямовані на усвідомлення ними граматичних форм (на вибір)	20		
Кредит № 4 Тема: «Методика ознайомлення дітей з родинними традиціями»	5.1. *Конспект першоджерела* Стельмахович М.Г. «Українське родинознавство» і «Народне дитинознавство».	10	40	11.12 - 15.12
	5.2 *Складання свого родинного деревця (родоводу)*.	20		
	5.3. Контрольна робота № 3	10		
Кредит № 5 Тема: «Методика ознайомлення дітей з ремеслами України»	*6.1.Комп'ютерна презентація* про українських художників, митців українських ремесел, їхню творчість (одну на вибір).	16	40	26.12 – 29.12
	6.2.Конспекти заняття для дітей старшого і середнього дошкільного віку з ознайомлення дітей з народними обрядами, традиціями, ремеслами (*наочність до заняття виготовити самостійно*).	14		
	6.3. Контрольна робота № 4	10		
Всього балів за самостійну роботу		**240 балів**	**240**	
ВСЬОГО за семестр – 100 год.				

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

10. Методи навчання

лекції із застосуванням наочного матеріалу, діалогові технології, ділові ігри.

11. Методи контролю

поточні опитування на практичних заняттях, оцінка якості виконання практичних, самостійних завдань, підсумкова комплексна контрольна робота, тестування.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Кредити	I			II		III				IV			V		Накопичувальні бали Сума
Теми	Т1	Т2	Т3	Т1	Т2	Т1	Т2	Т1	Т2	Т1	Т2	Т3	Т1	Т2	
Практичні заняття	20	20	20	6	6	6	6	6	6	4	4	4	6	6	120
Самостійна робота	30			40		30		40		30			30		200

Контроль на робота	10		10		10	10	40
Інші види роботи (поточне тестування)		48	48	48	48	48	240
Разом	100	100	100	100	100	100	600
Оцінка							100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс.

14. Рекомендована література

Базова

1. Базовий компонент дошкільної освіти. К., 2012
2. Богуш А.М. Навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот [программа та навчально-методичний посібник]. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 136 с.
3.Богуш А.М. Лисенко Н. В. Українське народознавствовдошкільномузакладі. К. : Вища школа, 2002. 407 с.
4. Пентилюк М.І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання. К., 2000. 164 с.
5. Кононенко В.І. Українська етнолінгводидактика. Івано-Франківськ, 1995. 57 с.
6. Кононенко Петро Українознавство. К.: МАУП, 2005. 392 с.
7. Українське народознавство у дошкільному навчальному закладі : Програма та довідковий матеріал для вихователів. Запоріжжя, 2001. 88 с.

Допоміжна

1. Лепеха Т. Українознавство: Навч.посібник. К.: Просвіта, 2005. 376 с.
2. Лозко Галина. Українське народознавство. Друге доповнене вид. К.: АртЕК, 2010. 472 с.
3. Павлюк Степан. Українське народознавство. К.: Знання, 2006. 568 с.
4. Побережнікова Т. Ознайомлення дітей з писанкою: метод. реком. для вихователів. Одеса,1996.
5. Побережнікова Т. Українські витинанки: метод.реком.Білгород-Дністровськ, 1997.

6. Скуратівський Василь Тимофійович. Вінець. К., 1994.
7. Скуратівський В. Берегиня. К.: Просвіта, 1987. 278 с.
8. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство. К.: Т-во “Знання” УРСР, 1991. 47 с.
9. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. К.: Радянська школа, 1997. – 291 с.
10. Стельмахович М.Г. Українське родинознавство. К., 1992.
11. Старшим дошкільнятам про народні ремесла, звичаї, обряди, символи й обереги дому: метод.реком. //Укл. Л.В.Калуська. К., 1992.
12. Українські народні рухливі ігри для дітей старшого дошкільного віку //Упор. О.Ю.Яницька. Рівне, 1992.
13. Якухно І. Українознавство: Навч.посібник. Житомир, 2006. 164 с.

15. Інформаційні ресурси

- мережі "Інтернет" (http://vocabulary.ru/; корисні сайти: www.
- auditorium.ru;
- Lib.com.ua та ін.);
- електронної бібліотеки;
- бібліотеки університету;

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи_____ О. А. Кузнецова
28 серпня 2019 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ

ступінь «бакалавр»
Галузь знань: 01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність: 013 Початкова освіта.
Освітньо-професійна програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

2019-2020 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Трифонова Олена Сергіївна, завідувач кафедри дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти
Протокол від «27» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри дошкільної освіти _____ (Трифонова О.С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету дошкільної та початкової освіти

Протокол від «28» серпня 2019 року №1
Голова навчально-методичної комісії _____ (Бабаян Ю. А.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2019 року № 12
Голова навчально-методичної комісії університету_____ (Кузнецова О. А.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання української мови з народознавством» складена Трифоновою О. С. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 012 Дошкільна освіта.

Міждисциплінарні зв'язки: Українська мова за професійним спрямуванням, Дошкільна лінгводидактика.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є: озброєння студентів системою мовознавчих знань, формування в них культури українського мовлення, професійних умінь і навичок розвитку усного українського мовлення в дітей дошкільного віку.

Завданнями курсу є:

ознайомити студентів з теоретичними, психолого-педагогічними, лінгвістичними й лінгводидактичними засадами навчання дітей української мови в дошкільних закладах національних спільнот;

ознайомити студентів з методикою навчання дітей української мови в дошкільних закладах національних спільнот;

навчити складати конспекти занять, дидактичні ігри і вправи з розвитку українського мовлення дітей інших національних спільнот;

збагатити словник майбутніх фахівців народознавчими поняттями, образними виразами, малими жанрами фольклору;

ознайомити студентів з українськими народними звичаями, обрядами, традиціями;

прищепити педагогічні вміння і навички роботи з дітьми з народознавства;

навчити складати сценарії літературних ранків, вечорів, дозвілля, національних свят.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК-6 здатність володіти українською мовою в усній та писемній формах, інтерпретувати таблиці, схеми здатність застосовувати мову, символіку й тексти у різноманітних формах та ситуаціях для досягнення цілей, розвитку знань та власних можливостей;

ЗК-7 здатність визначати комунікативні стратегії з метою досягнення необхідного результату комунікації; завершувати комунікацію і контролювати посткомунікативні ефекти;

ІІ. Фахові:

ФК-12 здатність досліджувати особливості культури, побуту, традицій і звичаїв, поведінки й етики різних національно-етнічних груп;

ФК-6 здатність розробляти діагностувальні методики з метою виявлення сформованості різних видів мовленнєвої і художньо-мовленнєвої компетенцій у дітей дошкільного віку;

ФК-8 здатність створювати сприятливу комунікативну атмосферу, розвивальне мовленнєве середовище для дітей різних вікових груп.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин/ 5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсягнавчальної дисципліни

Кредит № 1

Тема 1. Теоретико-методологічні й психолого-педагогічні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот

Методологічні засади методики навчання української мови в дошкільних закладах національних спільнот. Предмет і завдання навчальної дисципліни. Міжпредметні зв'язки. Видатні педагоги про навчання дітей другої мови в ранньому та дошкільному віці. Експериментальні дослідження щодо навчання дітей дошкільного віку другої мови. Вплив двомовності на інтелектуальний розвиток дитини. Види і типи двомовності, їх характеристика. Інтерференція і транспозиція в оволодінні дітьми інших національних спільнот українською мовою.

Тема 2. Лінгводидактичні засади навчання дітей української мови в дошкільному закладі національних спільнот

Типові помилки в мовленні дитини, їх причини та шляхи запобігання. Принципи і умови навчання дітей української мови.

Тема 3. Завдання і зміст навчання дітей української мови та ознайомлення з народознавством

Базовий компонент дошкільної освіти і Державний стандарт початкової загальної освіти щодо змісту навчання дітей української мови та ознайомлення їх із народознавством. Вимоги програм щодо навчання дітей дошкільного віку української мови з фонетики, лексики, граматики, зв'язного мовлення.

Кредит № 2

Тема 4. Методи і прийоми навчання дітей української мови

Загальна характеристика і класифікація методів навчання другої мови. Специфіка методів навчання державної мови в умовах полікультурного середовища. Наочні, словесні та ігрові методи навчання. Ігри-драматизації та театралізовані ігри, їх місце в навчанні дітей української мови. Прийоми навчання (зіставлення, порівняння).

Тема 5. Форми і засоби навчання дітей української мови

Форми навчання дітей української мови (заняття, гра-заняття, повсякденне життя). Специфіка занять, їх структура. Методика проведення занять і ігор-занять. Закріплення навичок української мови в повсякденному житті. Засоби навчання дітей української мови. Дидактичний і наочний матеріал, його характеристика. ТЗН, їх місце у закріпленні навичок українського розмовного мовлення.

Кредит № 3

Тема 6. Методика навчання дітей вимови українських звуків.

Спеціальні принципи навчання. Показ і пояснення артикуляції звуків, відсутніх у рідній мові дитини. Прийоми навчання вимови важких звуків української мови. Скоромовки, чистомовки, їх місце на занятті. Ігри та вправи на розвиток фонематичного слуху та закріплення звуковимови.

Тема 7. Методика лексичної роботи з української мови.

Принципи засвоєння лексики української мови. Прийоми закріплення нових слів. Класифікація ігор і вправ на засвоєння української лексики, методика їх проведення.

Тема 8. Методика формування граматичної правильності українського мовлення.

Принципи добору та подачі граматичного матеріалу на занятті. Прийоми введення нових граматичних форм і конструкцій. Ігри та вправи на закріплення граматичних форм українського мовлення.

Тема 9. Методика навчання зв'язного українського мовлення

Діалогічне та монологічне мовлення. Принципи та прийоми навчання діалогу дітей різного віку. Види діалогу. Методика навчання українського діалогічного мовлення. Дидактичні, народні ігри, малі фольклорні жанри, художні твори, побудовані у формі діалогу, їх місце у формуванні навичок діалогічного мовлення. Принципи та прийоми навчання дітей монологу.

Кредит № 4

Тема 10.Теоретико-методичне забезпечення методики ознайомлення дітей із українським народознавством у дошкільному закладі.

Сутність понять «народна педагогіка», «народознавство», «українознавство», «етнопедагогіка», «народна дидактика». Принципи ознайомлення дітей з українським народознавством. Аналіз державних стандартів і чинних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку (тематичні і загальні): Базовий компонент дошкільної освіти (2012р.), «Українське народознавство у дошкільному закладі», «Українотворець».

Тема 11.Методика ознайомлення дітей із українськими народними іграми.

Історія виникнення та розвитку українських народних ігор. Характеристика народних ігор. Методика використання народних українських ігор у роботі з дітьми.

Тема 12.Методика ознайомлення дітей з родинними традиціями.

Поняття: рід, родина, родовід, родичі, хрещені батьки. Методика ознайомлення дітей різних вікових груп з родоводом та сімейними відносинами. Методика ознайомлення дітей з правилами сімейного етикету.

Кредит № 5

Тема 13.Методика ознайомлення дітей із державними й національними символами України.

Історична та державна символіка України. Герб України. Історія його виникнення. Прапор – державний символ. Історичний і державний гімн. Національні символи України. Символічне значення квітів і стрічок у вінку. Рушник – фольклорний символ України. Рослинні символи України. Методика ознайомлення дітей із державними й національними символами України.

Тема 14. Методика ознайомлення дітей з ремеслами України.

Народні промисли та ремесла, їх регіональна характеристика (вишивка, писанкарство, килимарство, витинанкарство, ткацтво). Методика проведення занять з ознайомлення дітей з народними промислами та ремеслами.

3. Рекомендована література

Базова

1. Базовий компонент дошкільної освіти. К., 2012

2. Богуш А.М. Навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот [программа та навчально-методичний посібник]. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 136 с.

3.Богуш А.М. Лисенко Н. В. Українське народознавствовдошкільномузакладі. К. : Вища школа, 2002. 407 с.

4. Пентилюк М.І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання. К., 2000. 164 с.

5. Кононенко В.І. Українська етнолінгводидактика. Івано-Франківськ, 1995. 57 с.

6. Кононенко Петро Українознавство. К.: МАУП, 2005. 392 с.

7. Українське народознавство у дошкільному навчальному закладі : Програма та довідковий матеріал для вихователів. Запоріжжя, 2001. 88 с.

Допоміжна

1. Лепеха Т. Українознавство: Навч.посібник. К.: Просвіта, 2005. 376 с.
2. Лозко Галина. Українське народознавство. Друге доповнене вид. К.: АртЕК, 2010. 472 с.
3. Павлюк Степан. Українське народознавство. К.: Знання, 2006. 568 с.
4. Побережнікова Т. Ознайомлення дітей з писанкою: метод. реком. для вихователів. Одеса,1996.
5. Побережнікова Т. Українські витинанки: метод.реком.Білгород-Дністровськ, 1997.
6. Скуратівський Василь Тимофійович. Вінець. К., 1994.
7. Скуратівський В. Берегиня. К.: Просвіта, 1987. 278 с.
8. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство. К.: Т-во “Знання” УРСР, 1991. 47 с.
9. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. К.: Радянська школа, 1997. – 291 с.
10. Стельмахович М.Г. Українське родинознавство. К., 1992.
11. Старшим дошкільнятам про народні ремесла, звичаї, обряди, символи й обереги дому: метод.реком. //Укл. Л.В.Калуська. К., 1992.
12. Українські народні рухливі ігри для дітей старшого дошкільного віку //Упор. О.Ю.Яницька. Рівне, 1992.
13. Якухно І. Українознавство: Навч.посібник. Житомир, 2006. 164 с.

15. Інформаційні ресурси

- мережі "Інтернет" (http://vocabulary.ru/; корисні сайти: www.
- auditorium.ru;
- Lib.com.ua та ін.);
- електронної бібліотеки;
- бібліотеки університету;

4. **Форма підсумкового контролю успішності навчання:** залік
5. **Засоби діагностики успішності навчання:** тестування, експрес-опитування,контрольні й комплексна контрольна робота.

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет дошкільної та початкової освіти
Кафедра дошкільної освіти

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ»

КОМПЛЕКС КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (ККР) ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛИШКОВИХ ЗНАНЬ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ»

В-т № 1

1. Покажіть шляхи використання рідного слова в розвитку українського мовлення дітей.
2. Обґрунтуйте доцільність (чи недоцільність) попереднього складання тематичних словничків до занять з розвитку українського мовлення дітей Складіть тематичний словничок до однієї з тем за вибором.
3. Визначте сутність, схожість і відмінність понять «Краєзнавство», «Батьківщинознавство», «Українознавство».
4. Пригадайте і запишіть прислів'я і приказки до теми «Мова» і «Праця».

В-т № 2

1. Розкрийте методичні принципи в процесі навчання дітей української мови.
2. Визначте прийоми активізації, уточнення і збагачення словника української мови відповідно до принципів словникової роботи.
3. Обґрунтуйте доцільність (чи недоцільність) попереднього складання тематичних словничків до занять з народознавства. Складіть тематичний словничок до однієї з народознавчих тем (за вибором).
4. Пригадайте і запишіть прислів'я і приказки до теми «Батьківщина» і «Дружба».

В-т № 3

1. Обґрунтуйте місце малих фольклорних жанрів у процесі навчання дітей української мови.
2. Порівняйте принципи навчання дітей української і рідної мов. Виділити спільні і специфічні.
3. Визначте специфіку методики проведення українських національних свят у дошкільному навчальному закладі.
4. Пригадайте і запишіть скоромовки на звуки [р], [л].

В-т № 4

1. Визначте спільні і відмінні риси в лексиці російської і української мов. Обґрунтуйтенеобхідність їх урахування в процесі навчання дітей української мови.
2. Покажіть місце педагогічної оцінки, взаємооцінки і самооцінки в процесі занять з навчання української мови на конкретних прикладах.
3. Обґрунтуйте необхідність міжпредметних зв'язків в ознайомленні дітей із народознавством на конкретних прикладах.
4. Розкрийте прийоми пояснення дітям прислів'я «Без верби та калини нема України». Визначте місце цієї роботи в режимі дня вікової групи.

В-т № 5

1.Зіставте структуру заняття з розвитку рідного мовлення і навчання української мови.
2. Покажіть шляхи використання української національної іграшки на заняттях з розвитку українського мовлення дітей і визначте мету.
3. Розкрийте принципи ознайомлення дітей з українським народознавством.
4. Пригадайте і запишіть скоромовки на звуки [б], [г].

В-т № 6

1. Назвіть прийоми введення нових слів.
2. Визначте сутність поняття «білінгвізм».
3. Обґрунтуйте необхідність і види індивідуальної роботи з дітьми з ознайомлення з народознавством у повсякденні. Визначте мету.
4. Пригадайте і запишіть скоромовки на звуки [ж], [з].

В-т № 7

1. Обґрунтуйте сутність та різницю понять «індивідуалізація» та «диференціація» навчання української мови в дошкільних закладах. Наведіть приклади.
2. Визначте види причин різних видів мовної інтерференції в навчанні дітей української мови.
3. Розкрийте значення українських обрядових пісень у процесі ознайомлення дітей з народними традиціями.
4. Пригадайте і запишіть скоромовки на звуки [с], [ш].

В-т № 8

1. Поясніть залежність інтерферентних помилок від характеру соціально-мовленнєвого оточення і визначте причини інтерферентних явищ у дошкільному віці.
2. Обґрунтуйте необхідність і види індивідуальної роботи з дітьми з розвитку українського мовлення у повсякденному житті. Визначте мету.
3. Розкрийте прийоми використання народних ігор у розвитку українського мовлення дітей дошкільного віку.
4. Пригадайте і запишіть колисанки.

В-т № 9

1. Визначте поняття «двомовність», «дитяча двомовність», «двомовне середовище», схарактеризуйте їх відповідно до соціально-мовленнєвої ситуації Південного регіону.
2. Обґрунтуйте час початку навчання дітей другої мови і зокрема української на основі зіставлення різних поглядів учених. Висловіть свою думку.
3. Розкрийте шляхи ознайомлення дітей з родоводом на заняттях з різних розділів програми.
4. Складіть тематичний словничок до теми «Національний одяг».

В-т № 10

1. Визначте спільні і відмінні риси у фонетиці російської і української мов. Обґрунтуйте необхідність їх урахування в процесі навчання дітей української мови.
2. Поясніть прийоми використання народних ігор на заняттях з навчання дітей української мови.
3. Розкрийте, з якими національними оберегами потрібно знайомити дітей.
4. Опишіть, якою Ви собі уявляєте «кімнату казок» у дошкільному навчальному закладі. Висловіть свою думку, чи потрібна така кімната в інтер'єрі національного дошкільного навчального закладу.

В-т № 11

1. Схарактеризуйте принципи навчання дітей української мови.
2. Визначте спільне і відмінне в прийомах (порівняння, зіставлення, протиставлення) та їх місце в процесі навчання української мови.
3.Розкрийте значення колисанок у системі роботі сучасного дошкільного закладу. Назвати варіативні форми, методи і прийоми роботи з колисковими піснями в різних вікових групах дошкільного закладу.
4. Складіть календар великодніх свят, які передують Великодню, та тих, що святкуються впродовж наступного тижня. Опишіть святкування Великодня у Вашому регіоні.

В-т № 12

1. Обґрунтуйте місце рідної мови у навчанні дітей української.
2. Схарактеризуйте мовленнєві навички та вміння (говоріння), якими повинні оволодіти діти в процесі навчання української мови.
3. Розкрити значення і місце обрядових пісень у педагогічному процесі сучасного дошкільного навчального закладу.
4. Доберіть запитання з математичним змістом до народних казок «Коза-дереза», «Рукавичка».

В-т № 13

1. Обґрунтуйте доцільність (чи недоцільність) використання технічних засобів навчання в процесі навчання дітей української мови.
2. Поясніть сутність принципу комплексного підходу до побудови структури заняття з української мови. Схарактеризуйте кожну структурну частину.
3. Розкрийте значення слів «сім я», «родина», «родичі», «родовід».

4. Складіть меню для сучасного дошкільного навчального закладу на святкові дні: 1) різдвяні свята; 2) великодні свята; 3) спаса.

В-т № 14

1.Визначте спільні і відмінні риси в граматиці російської і української мов. Обґрунтуйте необхідність їх урахування в процесі навчання дітей української мови.
2.Схарактеризуйте лексичну місткість українських народних ігор і визначте їх місце в навчанні дітей української мови.
3. Визначте схожість і відмінність понять «народна педагогіка», «народна дидактика», «етнопедагогіка».
4. Пригадайте і запишіть лічилки.

В-т № 15

1. Визначте доцільність (чи недоцільність) використання наочного матеріалу в процесі навчання дітей української мови.
2.Обгрунтуйте значення і місце зразка української мови вихователя в процесі навчання дітей української мови.
3. Дайте жанрову характеристику українського фольклору.
4. Визначте конкретні форми роботи дошкільного навчального закладу з батьками напередодні свята Миколи.

В-т № 16

1. Визначте місце повторень на кожному етапі заняття з розвитку українського мовлення.
2. Схарактеризуйте систему методів навчання дітей української мови.
3. Назвіть жанрові особливості примовок, закличок і мирилок.
4. Висловіть свою думку щодо питомої ваги родинного виховання в сучасному національному дошкільному навчальному закладі. Як, на Вашу думку, зробити сучасний дошкільний навчальний заклад «родинно-дитсадівським».

В-т № 17

1. Розкрийте різні думки щодо часу початку навчання дітей української мови.
2. Обґрунтуйте місце українських народних ігор у розвитку українського мовлення дітей.
3. Висловіть свою думку щодо використання в дошкільному навчальному закладі специфічного дитячого фольклорного жанру – дражнилок.
4. Пригадайте і запишіть заклички.

В-т № 18

1. Визначте транспозиційні явища в навчанні дітей української мови.
2. Складіть 3-4 мовленнєвих зразки для навчання дітей українського монологічного мовлення.
3. Дайте характеристику української народної обрядовості. Які свята, на Ваш погляд, слід організовувати в дошкільному навчальному закладі?
4. Складіть тематичний словничок до теми «Українські народні ігри».

В-т № 19

1. Визначте методи і прийоми роботи вихователя з розвитку українського мовлення впродовж дня.
2.Складіть 3-4 варіанти тематичних діалогів**.**
3. Назвіть жанри мистецтва. З якими картинами слід знайомити дітей дошкільного віку?
4. Запишіть традиційні українські форми звертання і подяки.

В-т № 20

1. Визначте сутність понять «інтерференція» і «транспозиція».
2. Розробіть 3 гри на формування граматичної правильності українського мовлення.
3. Обґрунтуйте сутність понять «родинознавство», «дитинознавство».
4. Складіть тематичний словничок до теми «Українське національне мистецтво».

В-т № 21

1. Визначте поняття «інтерференція».
2. Схарактеризуйте систему методів навчання дітей української мови.
3. Назвіть традиційні українські сімейні свята, обряди, ритуали. Які з цих свят, на Ваш погляд, можна організовувати в дошкільному навчальному закладі?
4. Пригадайте прислів'я та приказки до тем «Ввічливість, чемність», «Праця – лінощі», які доступні дітям дошкільного віку. Визначити місце, час і прийоми роботи з ними в дошкільному навчальному закладі.

В-т № 22

1. Розкрийте різні думки щодо часу початку навчання дітей української мови.
2. Наведіть приклади використання прийомів «зіставлення» і «порівняння» на заняттях з навчання дітей української мови.
3. Визначте сутність понять «народознавство» та «українознавство».
4. Сплануйте всі можливі форми і види роботи до казки «Коза-Дереза» в дошкільному навчальному закладі.

В-т № 23

1. Визначте методи і прийоми навчання дітей української мови.
2. Наведіть приклади граматичної інтерференції.
3. Доберіть програмні завдання до теми «Військо України». Визначте, з якого віку доступні дітям ці знання.
4. Складіть тематичний словничок до теми «Хатній інтер'єр», «Подвір я».

В-т № 24

1. Визначте принципи навчання дітей української мови.
2. Наведіть приклади лексичної інтерференції.
3. Дайте характеристику українським скоромовкам і лічилкам.
4. Складіть тематичний словничок до теми «Національні обереги України».

В-т № 25

1. Визначте місце транспозиції в навчанні дітей української мови.
2. Наведіть приклади фонетичної інтерференції.

3. Назвіть традиційний український одяг (жіночий, чоловічий, дитячий). Що характерне для одягу Вашого регіону?
4. Складіть тематичний словничок до теми «Державні символи України».

1.2. Тестові контрольні роботи (які завантажені на освітній простір)

1. Неусвідомлене, безконтрольне використання у мовленні однією мовою елементів другої мови називають:

А: мовленнєвою інтерференцією;
Б: білінгвізмом;
В: мовним контактом;
Г: двомовністю.

2. Провідним принципом у засвоєнні дітьми некорінної національності лексики української мови є:

А: тематичний;
Б: послідовності;
В: індивідуалізації;
Г: диференціації.

3. Представниками раннього навчання дітей другої мови є:

А: К.Д.Ушинський, С.Ф.Русова, Є.І.Тихеєва;
Б: А.Табуре-Келлер, Ж.Ронже, В.Леопольд;
В: А.М.Богуш, К.І.Андрєєва, О.Труве;
Г: О.М.Водовозова, О.Аскорхаджаєва.

4. Двомовність, яка характеризується стихійністю її засвоєння, коли дитина постійно перебуває у двомовному середовищі, називається:

А: штучною;
Б: координативною;
В: природною;
Г: масовою.

5. Невмотивоване запозичення слів із російської мови та вживання їх в українському мовленні є характерним для:

А: лексичної інтерференції;
Б: граматичної інтерференції;
В: фразеологічної інтерференції;
Г: фонетичної інтерференції.

6. Позитивне перенесення елементів однієї мови в іншу в лінгводидактиці називають:

А: інтерференцією;
Б: мовним контактом;
В: транспозицією;
Г: білінгвізмом.

7. Уведення продуктивного типу навчання розмовної української мови в сучасних дошкільних навчальних закладах відбувається:

А: з 3 років;

Б: з 5 років;
В: з 2 років;
Г: з 4 років.

8. До часткових методичних принципів навчання дітей другої мови належать:

А: зв'язок із життям; єдність навчання і виховання; науковості;
Б: індивідуалізації й диференціації; оптимізації; наочності;
В: комунікативної спрямованості навчання; опертя на рідну мову; апроксимації навчання другої мови;
Г: виховую чого й розвиваючого навчання, оптимальності.

9. Провідним завданням вихователя дошкільного навчального закладу з навчання дітей української мови є:

А: своєчасно сформувати культуру мовлення як рідною, так і другою (українською) мовою, розмежовуючи у свідомості дітей спільні та відмінні мовні явища;
Б: виробити звичку постійно слухати художні твори українською мовою;
В: навчити дитину розуміти українську мову;
Г: навчити правильно вимовляти українські звуки.

10. Специфічним принципом планування роботи з розвитку українського мовлення в дошкільному закладі є:

А: систематичності та послідовності;
Б: врахування в дітей рівня розвитку українського мовлення;
В: відповідності програмі навчання;
Г: врахування віку дітей.

11. Хто з учених-класиків радив навчати другої та інших мов, не змішуючи їх у процесі вивчення, після 8-10 років:

А: К.Д.Ушинський;
Б: Є.І.Тихеєва;
В: Я.А.Коменський;
Г: О.О.Потебня.

12. Кінцевою метою навчання української мови дітей в дошкільному закладі є:

А: практичне оволодіння дітьми некорінної національності розмовним українським мовленням;
Б: розуміння української мови;
В: вміння дитини відповідати на запитання за змістом української казки;
Г: вміння чітко вимовляти українські звуки.

13. Хто з авторів програм з розвитку українського мовлення виступав проти тематичного принципу навчання:

А: К.І.Стрюк;
Б: А.М.Богуш;
В: О.Н.Хорошківська.
Г: Н.Дзюбишина-Мельник.

14. До словесних прийомів навчання дітей української мови належать:

А: бесіда, розповідь, читання напам’ять;
Б: запитання; підказка; мовленнєвий зразок;
В: словесна гра; мовленнєва команда; сюрпризний момент;
Г: читання, дидактична словесна гра.

15. Заняття з навчання дітей української мови повинен проводити вихователь, який:

А: бездоганно володіє українською літературною мовою;
Б: застосовує інтерактивні методи;
В: знає українську мову;
Г: розуміє українську мову.

16. Лінгводидактику цікавить така група мовних фактів:

А: факти, що є наслідком недостатнього засвоєння будь-якої мови;
Б: запозичення з іноземних мов;
В: зміни в тій чи тій мові, якими кожна зобов'язана впливам іноземної мови;
Г: взаємозв'язку з іншою мовою.

17. Провідним принципом у навчанні дітей некорінної національності монологічного українського мовлення є:

А: наступності;
Б: самостійності;
В: розповідання за зразком вихователя;
Г: індивідуалізації.

18. Найкращим у засвоєнні дітьми некорінної національності української мови вважається такий тип білінгвізму:

А: продуктивний;
Б: штучний;
В: синтезований;
Г: репродуктивний.

19. Першочерговим завданням методиста (вихователя-методиста, старшого вихователя) є:

А: перевірка рівня володіння українською мовою вихователів;
Б: забезпечення вихователів методичною літературою, програмами з навчання дітей української мови;
В: організаційна робота щодо навчання дітей української мови;
Г: проведення круглів столів.

20. Заняття з навчання дітей середньої групи української мови проводяться в дошкільному закладі:

А: повсякденно;
Б: 2 рази на тиждень;
В: 1 раз на тиждень;
Г: 3 рази на тиждень.

21. Функція спілкування, яка здійснює інформаційний зв'язок між членами суспільства, задовольняє потребу в іншій людині, забезпечує нерозривну єдність людини і мови, називається:

А: культуроносною;
Б: гносеологічною;
В: комунікативною;
Г: інформаційною.

22. Специфікою методики навчання дітей української мови в дошкільному закладі, на відміну від шкільних методик, є її спрямованість на:

А: розвиток усного розмовного українського мовлення з орієнтацією на ігрові прийоми та методи навчання;
Б: розвиток монологічного мовлення;

В: оволодіння початковою грамотою української мови;
Г: навчання дискутувати.

23. Важливими у навчанні дітей української мови, зокрема її усвідомленні, є такі прийоми:

А: сюрпризний момент;
Б: порівняння і зіставлення;
В: читання;
Г: розповідання.

24. Монографію «Розвиток мовлення двомовної дитини» написав:

А: Ж.Ронже;
Б: В.Леопольд;
В: Н.Імедадзе;
Г: А.Табуре-Келлер.

25. Яку функцію характеризує таке твердження «мова є засобом формування думок, оскільки ми мислимо в мовних формах, поняттях, які позначені словами:

А: комунікативну;
Б: оцінну;
В: культуроносну;
Г: мислетворчу.

26. Провідною умовою навчання дитини раннього віку другої мови є:

А: навчання за зразком;
Б: одна особа – одна мова;
В: читання;
Г: слухання другої мови.

27. Хто з учених уважав, що якщо з дитиною займатись одну-дві години в день вивченням другої мови, то це не зашкодить розвитку її рідної мови:

А: О.Водовозова;
Б: А.Усова;
В: К.Ушинський;
Г: Є.Тихеєва.

28. Який принцип дозволяє педагогу на початкових етапах навчання другої мови ігнорувати деякі акцентологічні помилки:

А: комунікативності;
Б: послідовності;
В: апроксимації;
Г: опертя на рідну мову.

29. Організовуючи навчання дітей фонетики української мови, слід керуватися таким принципами:

А: розвитку фонематичного слуху, оцінки виразності мовлення;
Б: лінгвокультурологічний;
В: когнітивний, творчий;
Г: взаємозв’язку з життям.

30. Прийом, що використовується з метою закріплення вивченої лексики в дидактичних іграх, називається:

А: узагальнення;

Б: порівняння;
В: класифікації;
Г: диференціація.

31. Важливими у навчанні дітей лексики української мови є такі принципи:

А: словникового мінімуму, уведення слова на основі чуттєвого досвіду;
Б: самостійності, оригінальності;
В: креативності, самовираження;
Г: індивідуалізації та диференціації.

32. Така двомовність, при якій людина мислить обома мовами на однаковому рівні, називається:

А: опосередкованою;
Б: безпосередньою;
В: штучною;
Г: природньою.

33. Організовуючи навчання дітей граматики української мови, слід керуватися таким принципами:

А: зіставлення та порівняння граматичних явищ у близькоспоріднених мовах;
Б: порівняльного аналізу фонетичних явищ;
В: самостійності побудови тексту;
Г: врахування вікових можливостей дітей.

34. Дидактичні ігри з метою розвитку українського мовлення входять до складу мовленнєвого заняття:

А: 1 раз на тиждень;
Б: на кожному занятті;
В: двічі на тиждень;
Г: 1 раз на місяць.

35. Організовуючи навчання дітей у галузі зв'язного українського мовлення, провідним є такий принцип:

А: послідовності введення матеріалу;
Б: лінгвокультурологічний;
В: мовленнєве самовираження;
Г: навчання за зразком вихователя.

36. Функція вираження внутрішнього світу людини, емоційна насиченість і забарвленість мовлення кожного індивідуального мовця - це:

А: експресивна;
Б: контактовстановлювальна;
В: дейктична;
Г: ідентифікаційна.

37. Усталені правила вимови і правопису, добору слова, граматичної форми, синтаксичної конструкції, закріплені у словниках, називаються:

А: мовленнєвою поведінкою;
Б: стилями мови;
В: мовними нормами;
Г: нормами вимови.

38. Закріплене в літературній мові вживання стійких зворотів, що мають своє значення та постійний склад своїх компонентів, називається:

А: фразеологічними нормами;
Б: лексичними нормами;

В: орфографічними нормами;
Г: орфоепічними нормами.

39. Хто з авторів програми з розвитку українського мовлення наполягав на використанні міні-занять з різних розділів програми:

А: К.Стрюк;
Б: О.Хорошковська;
В: А.Богуш;
Г: Н.Дзюбишина-Мельник.

40. Прийоми, що стимулюють розумову діяльність дітей, називаються:

А: словесними;
Б: практичними;
В: ігровими;
Г: інтелектуальними.

41. До практичних прийомів розвитку українського мовлення належать:

А: запитання, підказка;
Б: нагадування, сюрпризний момент;
В: показ артикуляції звуків, побудова діалогів;
Г: зразок, узагальнення.

42. Ефективним методом розвитку українського мовлення є:

А: читання художніх творів;
Б: ігрові дидактичні вправи;
В: спостереження;
Г: екскурсії.

43. Дидактичні ігри «Що в торбинці?», «Хто більше назве слів?» використовуються з метою:

А: збагачення лексики української мови;
Б: засвоєння граматичних явищ;
В: в оволодінні зв'язним мовленням;
Г: діалогу дітей.

44. К.Д.Ушинський радив розпочинати вивчення другої мови з:

А: 12-15 років;
Б: 6-7 років;
В: 2-3 років;
Г: 10-12 років.

45. Хто з учених визначив етапи усвідомлення дитиною двомовності:

А: А.М.Богуш;
Б: Н.Імедадзе;
В: В.Ляпунова;
Г: І.О.Луценко.

46. Хто з учених розробив систему дидактичних вправ для розвитку мовлення дошкільників:

А: Є.Тихеєва;
Б: О.Водовозова;
В: І.Срезнєвський;
Г: О.Усова.

47. Комунікативний акт, в якому має місце зміна ролей мовця і слухача, називається:

А: монологом;
Б: діалогом;
В: розмовою;
Г: висловлюванням.

48. Хто з авторів програм з розвитку мовлення наполягав на тому, щоб будь-яке заняття з різних розділів 1 раз на місяць проводити українською мовою:

А: А.М.Богуш;
Б: О.Н.Хорошківська;
В: К.І.Стрюк;
Г: Н.Я.Дзюбишина-Мельник.

49. Хто є автором підручника «Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах»:

А: Н.В.Гавриш;
Б: К.Л.Крутій;
В: А.М.Богуш;
Г: О.С.Трифонова.

50. Навчанні дітей української мови розпочинають з теми:

А: Ввічливі слова;
Б: Іграшки;
В: Наш дитячий садок;
Г: Знайомство.

(Змістовий модуль 2. Розвиток мовлення дітей засобами народознавства)

1. Хто уперше в сучасній етнопедагогіці виокремив таку її галузь, як народна дидактика:
А: В.Скуратівський
Б: М. Стельмахович
В: К. Ушинський
Г: І.Огієнко.
2. Хто вперше в науковий обіг увів поняття «народна педагогіка»:
А: К. Ушинський
Б: О.Духнович
В: : І. Франко
Г: І.Огієнко.
3. Яка програма з українського народознавства є тематичною:
А: Дитина
Б: Українське народознавство в дошкільному закладі
В: Я у світі
Г: Українське дошкілля.
4. До принципів з ознайомлення дітей з українським народознавством належать:
А: гуманності, диференціації, науковості, оптимізації
Б: народності, регіональності, історизму, краєзнавства
В: індивідуалізації, ігрової і емоційної насиченості, міцності засвоєння знань
Г: диференціації, розвиваючого й виховуючого навчання.
5. «Запорізька старовина» зібрана:
А: В.Скуратівський

Б: І.Срезнєвським
В: Г.Сковородою
Г: І.Огієнком.
6. Виберіть рядок, хто з учених досліджує питання народознавства на сучасному етапі:
А: М.Стельмахович, В.Скуратівський, І.Франко
Б: М.Вашуленко, К.Крутій, Л.Порядченко
В: А.Богуш, Н.Луцан, В.Кузь, П.Кононенко
Г: І.Огієнко, Г.Сковорода.
7. Підрозділ з народознавства представлено у програмі:
А: Дитина
Б: Дитина в дошкільні роки
В: Українське дошкілля
Г: Впевнений старт.
8. Коротенькі пісеньки або віршики, поєднані із своєрідними вправами і покликані зміцнювати дитину фізично, підтримувати радісний, бадьорий настрій, називаються:
А: закличками
Б: забавлянками
В: примовками
Г: колисанками.
9. До малих фольклорних жанрів належать:
А: скоромовки, лічилки, утішки, заклички, забавлянки
Б: колискові, народні казки, коломийки
В: оповідання, вірші, фразеологізми
Г: анекдоти, поезія, оповідання.
10. Казки, в яких йдеться про буденне життя людей, їхній побут або реалії людського життя за умов різних соціальних епох, називаються:
А: про тварин
Б: чарівні
В: соціально-побутові
Г: надокучливі.
11. До якого виду казок належить ця класифікація: 1) дидактично-повчальні, 2) сімейно-антагоністичні, 3) жартівливі, 4) сатиричні:
А: про тварин
Б: чарівні
В: соціально-побутові
Г: народні.
12. Коротенькі пісеньки, найпопулярніший пісенний жанр населення Карпат, що можуть бути як приспіви до танцю або існувати незалежно, називаються:
А: коломийками
Б: гуцульськими
В: веснянками
Г: щедрівками.
13. До родинно-звичаєвої класифікації українських пісень належать:
А: кріпацькі, козацькі, ремісницькі
Б: колискові, весільні, похоронні
В: жартівливі, танцювальні, жниварські

Г: зажинкові, обжинкові, купальські.
14. Загальноприйнятий порядок, правила, які здавна існують у громадському житті і побуті певного народу, суспільної групи, колективу, називається:
А: традицією
Б: звичаєм
В: обрядом
Г: поведінкою.
15. Обряд, коли виганяли худобу на полонини, а господар повинен був ранком викачатися в росі на своєму полі, щоб був добрий урожай цього року, виконувався під час свята:
А: Маковія
Б: Купала
В: Юрія
Г: Спаса.
16. У дошкільному навчальному закладі свято народознавчої тематики триває у старшій групі:
А: 1 годину
Б: 2 години
В: 1 – 1,25 год.
Г: 3 год.
17. Методику використання мовленнєвих етноігр досліджувала:
А: А.Богуш
Б: Н.Луцан
В: В.Скуратівський
Г: О.Трифонова.
18. Перші записи та збірки українських народних ігор були зроблені:
А: П.Чубинським, Б.Іванцовим, О.Богдановичем
Б: І.Франком, Г.Сковородою, О.Духновичем
В: К.Ушинським, Є.Водовозовою, О.Тихеєвою
Г: І.Огієнком, Г.Сковородою.
19. Народні ігри «Галя по садочку ходила…», «Подоляночка» належать до:
А: хороводних ігор з текстом для співу
Б: рухливих ігор з текстом – діалогом
В: ігри розважального характеру
Г: дидактичних словесних.
20. Дозвілля, які не потребують спеціальної підготовки і йдуть після святкових ранків, можна планувати і проводити:
А: щотижня
Б: щодня
В: 1 раз на місяць
Г: 2 рази на місяць.
21. Державними святинями України визнано:
А: герб, прапор, гімн
Б: вінок, рушник, хліб
В: верба, калина, мак
Г: барвінок, чорнобривці, вишні.
22. Вінок, в який вплітались чорнобривці, незабудки, барвінок і ромашка, носили:
А: трирічні дівчатка

Б: чотирирічні дівчатка
В: пятирічні дівчатка
Г: шестирічні дівчатка.
23. Рушник-утирач використовувався для:
А: посуду, стола й лави
Б: для пов'язування сватів
В: утирання рук і обличчя
Г: накривання й приготування їжі.
24. Організована й керована педагогом багатогранна пізнавальна, пошуково-дослідницька, суспільно корисна праця дітей, спрямована на комплексне вивчення рідного краю, з посильною участю їх в охороні та збереженні здобутків національної культури та довкілля, називається:
А: вітчизнознавством
Б: краєзнавством
В: українознавством
Г: народознавством.
25. У вітчизняній педагогіці термін «батьківщинознавство» вперше обґрунтував:
А: К.Ушинський
Б: М.Стельмахович
В: С.Русова
Г: І Франко.
26. Відповідно до методики, знайомлячи дітей із текстами малих фольклорних жанрів, вихователь промовляє їх:
А: один раз
Б: двічі
В: тричі
Г: чотири рази.
27. Верхня спідниця, кольорова (чи картата), вишита гладдю, краї її по боках розходяться, називається:
А: плахтою
Б: свитою
В: спідницею
Г: кептариком.
28. Найвідоміші місця виготовлення українських народних іграшок є:
А: Харків, Миколаїв, Херсон
Б: Косів, Кути, Яворів, Опішня, Хомутець
В: Київ, Вінниця, Кривий ріг
Г: Одеса, Дніпропетровськ, Кіровоград.
29. Давній вид декоративно-прикладного мистецтва, вирізаний з паперу, дістав назву:
А: витинанки
Б: писанки
В: вишивки
Г: орнаменту.
30. Свято Матері відзначають:
А: у першу неділю травня
Б: у другу неділю травня
В: у третю неділю травня

Г: 8 березня.
31. Праці «Народне дитинознавство», «Родинознавство» належать:
А: М.Скуратівському
Б: О.Воропаю
В: М.Стельмаховичу
Г: І.Франку.
32. Форми краєзнавчої роботи у дошкільному закладі визначили:
А: С.Русова, В.Сухомлинський, К.Ушинський
Б: М.Скуратівський, О.Духнович
В: Є.Тихеєва, О.Водовозова
Г: М.Стельмахович, І.Франко.
33. Картини для дітей дошкільного віку «Ранок», «У дитячому садку» написала:
А: Т.Яблонська
Б: М.Приймаченко
В: Л.Миронова
Г: К.Білокур.
34. До сімейних традицій належать:
А: святкування Дня незалежності
Б: Дні народження, збирання родини за святковим столом
В: хрещення, сватання, весілля
Г: похід у кіно, поїздка на природу.
35. До якого виду народних іграшок характерними є керамічні іграшки:
А: опішнянські
Б: яворівські
В: косівські і кутські
Г: петриківські.
36. Дітей дошкільного віку знайомлять з традиційним українським одягом, починаючи:
А: зі старшої групи
Б: з середньої групи
В: молодшої групи
Г: ясельної групи.

37. Картини для дітей «На пасиці», «Селянська родина» написав:
А: Т.Шевченко
Б: К.Трутовський
В: М.Пимоненко
Г: П.Левченко.
38. Книгу «Народная педагогія», в якій є розділ «Маленьким соколятам» написав:
А: О.Духнович
Б: І.Франко
В: М.Драгоманов
Г: І.Огієнко.
39. До якого фольклорного жанру належать ці рядки: «на столі сільниця, у сільниці сіль»:
А: скоромовок
Б: примовок
В: закличок

Г: мирилок.
40. Казки «Колобок», «Рукавичка», «Півник і двоє мишенят» належать до такого виду казок:
А: кумулятивних
Б: чарівних
В: про тварин
Г: соціально-побутових.
41. До національних символів України належать:
А: вінок, рушник, калина
Б: герб, прапор, гімн
В: казки, пісні
Г: народні ігри, фольклорні жанри.
42. «Мокрий квітень, сухий май – для картоплі буде рай» - це:
А: приказка
Б: прислів'я
В: народна прикмета
Г: фразеологізм.
43. Відстань між кінцями витягнутих у сторони рук у народній математиці називається:
А: сажень
Б: лікоть
В: п'ядь
Г: палець.
44. До якого фольклорного жанру належать ці рядки: «равлику, равлику, висунь свої ріжки. Тобі два, мені два – поділимось обидва»:
А: забавлянка
Б: утішка
В: примовки
Г: лічилки.
45. Українські народні пісні, які уславлюють прихід весни, називаються:
А: веснянками
Б: утішками
В: коломийками
Г: колисанками.
46. Фольклорний жанр, в якому йдеться про повчання, висвітлюється певне моральне правило, називається:
А: прислів'я
Б: оповідання
В: скоромовка
Г: закличка.
47. Підручник «Українське народознавство в дошкільному закладі» написано:
А: А.Богуш, Н.Лисенко
Б: О.Трифоновою, О.Кисельовою
В: Н.Гавриш, К.Котик
Г: К.Крутій, Г.Григоренко.
48. З історичними народними піснями дітей знайомлять, починаючи:
А: з групи раннього віку
Б: молодшої групи

В: середньої групи
Г: старшої групи.
49. Історична галузь науки, яка висвітлює переважно традиційно-побутову культуру у різні історичні періоди нації, називається:
А: батьківщинознавством
Б: краєзнавством
В: українознавством
Г: народознавством.
50. Народні пісні, які чує дитина вперше, це:
А: колисанки
Б: голосилки
В: коломийки
Г: щедрівки.

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет дошкільної та початкової освіти
Кафедра дошкільної освіти

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ»

5. План лекцій

ЛЕКЦІЯ № 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ І ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ З РОСІЙСЬКОМОВНИМ РЕЖИМОМ

Мета: ознайомити студентів із методологічними, психолого-педагогічними й лінгводидактичними засадами навчання дітей української мови; розкрити основні поняття, як-от: «двомовність», «інтерференція», класифікацію різних видів інтерференції. Висвітлити міжпредметні зв'язки.

Основні поняття: двомовність, інтерференція, пряма й непряма інтерференція, білінгвізм, принципи (загальнодидактичні, загальнометодичні, спеціальні, частково-методичні.

П Л А Н

1. Методологічні засади методики навчання української мови в дошкільних закладах національних спільнот. Предмет і завдання навчальної дисципліни. Міжпредметні зв'язки.
2. Видатні педагоги про навчання дітей другої мови в ранньому та дошкільному віці. Експериментальні дослідження щодо навчання дітей дошкільного віку другої мови.
3. Вплив двомовності на інтелектуальний розвиток дитини. Види і типи двомовності, їх характеристика.
4. Інтерференція і транспозиція в оволодінні дітьми українською мовою.
5. Принципи і умови навчання дітей української мови.

ЛІТЕРА Т У Р А

1. Богуш А.М. Методика навчання української мови в дошкільних закладах. – К.: Вища шк., 2008.
2. Выготский Л.С. К вопросу о многоязычии в детском возрасте //Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии/ Под ред. И.Ильясова, В.Я. Ляудиса. – М.: МГУ, 1968
3. Верещагин Е.М. Психологическая и методическая характеристика двуязычия. – М.: МГУ, 1969

1. Проблема мовних контактів та мовної взаємодії була і є предметом дослідження багатьох учених: І.А.Бодуене де Куртене, В.А.Богородицького, Ю.О.Жлуктенка, Л.В.Щерби та ін.

Усі мовні факти пов’язані з явищем мовної взаємодії, Л.В.Щерба поділяє на три групи:

1/ запозичення з іноземних мов;

2/ зміни в тій чи іншій мові, якими кожна зобов’язана впливом іноземної мови;

3/ факти, що є наслідком недостатнього засвоєння будь-якої мови.

Лінгводидактику цікавить третя група мовної взаємодії.

Взаємодія та взаємозв‘язок у навчанні дітей другої мови є важливим лінгводидактичним принципом, в основі якого лежить свідоме засвоєння спільних та відмінних рис як української, так і російської мов.

Чим раніше починається засвоєння другої мови, тим вища питома вага рідної мови.

Взаємозв‘язок у навчанні дітей інших національних спільнот української мови виступає в координації методів навчання;

знань з рідної мови;

-“- ТЗН;

-“- рівень розвитку рідної мови /репродуктивний тип навчання, продуктивний/;

-“- прийомів навчання.

Найширше використовуються порівняння, зіставлення та протиставлення у роботі з дошкільниками під час вивчення лексики української мови.

Зіставляються слова, які збігаються за формою та значенням: рука, нога, голова.

Порівнюються слова, які частково не співпадають /стіл, ніс/ або мають інше значення /слідуючий/.

Протиставляються слова, відмінні як за формою, так і за значенням: парасолька, човен.

Методика навчання дітей української мови в ДНЗ інших національних спільнот належить до пед. наук, зокрема часткової лінгводидактики. Вона визначає мету, зміст, завдання, принципи, прийоми та методи навчання дітей укр. мови як другої, вивчає закономірності засвоєння дітьми другої близькоспорідненої мови, розкриває теоретичні й практичні питання укр. мови, досліджує умови та шляхи формування мовленнєвих умінь у дітей, культури укр. мовлення.

Теоретичною основою методики навчання дітей укр. мовлення є теорія пізнання, гносеологія. Зокрема, такі її положення: мова – це суспільне явище; мова – засіб спілкування і взаєморозуміння між людьми; Взаємозв‘язок мови, свідомості та мислення; мова і поняття; зв’язок мови та історії; практика – критерій істини.

В.О.Артемов ставить 3 вимоги щодо навчання дітей другої мови :

1/ навчаючи дітей другої мови, слід використовувати зіставлення, порівняння семантики слів, тобто слів за значенням /човен – лодка/;

2/ вивчення другої мови слід пов'язувати з нац. культурою народу, з особливостями розвитку нац. свідомості та мислення, з розвитком матеріальної культури та характеристикою епохи.

3/ передбачає висококваліфіковану підготовку педагога з досконалим, бездоганним знанням другої мови.

2. Проблема оволодіння двома мовами є об'єктом вивчення педагогів, лінгводидактів, психологів, психофізіологів, лінгвістів. Учені дослідили час початку навчання дітей другої мови, вплив другої мови на загальний розвиток дітей, умови, що впливають на ефективне засвоєння дітьми другої мови. Питання щодо початку вивчення другої мови й досі залишається дискусійним. Час початку навчання другої мови визначено відомими педагогами минулого й сучасного. Науковці стверджують, що час початку навчання другої мови залежить від співіснування мов у певному мовленнєвому середовищі, від загального походження мов /можуть бути близькоспорідненими і такі, яким не притаманні загальні мовні ознаки/ , а також від умов навчання другої мови. Представниками більш пізнього навчання другої мови є Я.А.Коменський, К.Д.Ушинський, Є.М Водовозова, Є.І. Тихеєва та ін.

Більшість зарубіжних учених /Э.Хауген, У.Вайнрайх, В.Пемфильд, Э.Пулгрем, Ж.Ронже, В.Леопольд, А.Табуре-Келлер, В.Штерн та ін./ наголошують на ранньому вивченні другої мови.

Представники другої думки вважають, що навчання дітей другої мови слід починати після трьох років, у дошкільному віці. Так, В.Пенфільд твердить, що пластичність кори головного мозку в підлітковому віці зникає, тому необхідно починати навчання другої мови в дошкільному віці. Науковець стверджує, що змалку дитина надзвичайно легко оволодіває мовою природним шляхом як засобом пізнання навколишнього світу. Здатність засвоювати другу мову природним шляхом зберігається до 10 років, тому надзвичайно важливо, на його думку, не пропустити час початку навчання другої мови, поки не зникла пластичність кори головного мозку. В.Пенфільд пропонує навчання другої мови з 3-х років.Е.Пулгрем також зазначає, що найефективніше починати навчання другої мови слід у дошкільному дитинстві. Саме в цей час інтенсивно функціонує природжений механізм засвоєння мови. На думку цього вченого, навчання другої мови слід починати в 3-4 роки.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що дошкільний вік є сенситивним періодом для засвоєння мов. Проведені дослідження /А.М. Богуш, Г.П. Бел якова, Т.М. Виноградова, Е.Й Трувер та ін. / засвідчують, що дітям дошкільного віку доступне елементарне усвідомлення мовних явищ як рідної, так і другої мов. Відомо, що процес засвоєння другої мови носить довільний, усвідомлений характер /Л.С. Виготський, О.О.Леонтьєв/.

На етапі дошкільного дитинства формування усвідомленої контролюючої мовної поведінки двомовної дитини можливе лише за умови цілеспрямованого втручання педагога. Основним способом залучення дітей до помилок є оцінно-контрольні дії /А.М. Богуш/. Так, А.М. Богуш було проведено дослідження щодо навчання дітей оцінно-контрольних дій. Нею було розроблено систему дидактичних ігор "Навчаємо ляльку говорити правильно". Діти були поставлені в ситуацію вибору правильної мовленнєвої форми російської та української мов, висловлення своєї думки та аргументації оцінки, а також пропонувалися мовні задачі на закріплення оцінно-контрольних дій двох типів: коригуючи та оцінні. Коригуючи – стимулювали дитину до пошуку і виправлення допущеної мовної помилки в українському слові, реченні. Оцінні – вимагали від дитини дати загальну

розгорнуту оцінку висловлювання українською мовою. Результати дослідження засвідчили, що діти оволоділи оцінно-контрольними діями, покращилася якість українського розмовного мовлення.

На твердження А.М. Богуш, важливим фактором в оволодінні дитиною двома мовами є усвідомлення нею двомовності. Цей процес, на думку вченого, проходить такі стадії:

1/. Дифузне уявлення про те, що думка висловлена людиною іншою мовою. /молодший дошкільний вік./;

2/. Вживання тотожних за значенням слів для визначення однорідних предметів;

3/. Усвідомлення синонімічності слів двох мов, що проявляється:

а/ у грі словами /йолочка, ялиночка/; б/ в проханні, зверненому до дорослих, перекласти другою мовою якесь слово.

4/. Слово стає предметом особливої уваги, спостерігається "об'єктивізація мови", усвідомлення мови /ст. дошк.вік/. Проявляється:

а/ у спонтанному перекладі дітьми слів однієї мови на другу;

б/ у ситуативності вживання української та російської мови;

в/ у контролі за мовою інших дітей;

г/ в усвідомленні мішаної двомовності в дорослих;

д/ у самоконтролі під час вживання двох мов, коли дитина самостійно себе виправляє.

3. Одним із наслідків міжмовних контактів є явище двомовності чи білінгвізму. Двомовність носить досить складний, багатобічний характер, оскільки і будова, і функціонування мови пов'язані з цілою низкою явищ найрізноманітніших планів. Саме тому двомовність досліджують різні науки: лінгвістика, психологія, лінгводидактика, психолінгвістика, соціологія, етнографія… Кожна з означених дисциплін досліджує конкретні аспекти двомовності.

Серед учених відсутня єдність у розумінні й інтерпретації терміну "двомовність". Це явище розглядають у вузькому та широкому планах. Найбільш стисле визначення знаходимо в лінгвістичному словнику О.С. Ахманової: двомовність – це володіння двома мовами. Подібне розуміння означеного феномена характерне для таких учених /В.Аврорін, Т.Бертагаєв, Т.Капідан/. З іншого боку, така позиція не задовольняє інших учених, оскільки двомовним у цьому випадку не можна назвати більшість населення двомовного середовища, яке певною мірою володіє двома мовами. Так, А.Мартіне називає розуміння білінгвізму як рівного володіння двома мовами "наївною концепцією". Близькі до такого погляду Ю.О. Жлуктенко, К.Мусаєв, Е.Хауген.

А.М. Богуш розглядає двомовність як "володіння людиною двома мовами на рівні їх розуміння та вільного спілкування". Широке розуміння двомовності дозволяє по-різному класифікувати її різновиди. Так, достатнього поширення набув розподіл білінгвізму на рецептивний, репродуктивний і продуктивний /М.Верещагін/.

Ю.Д.Дешерієв акцентує увагу на можливості поділу білінгвізму **на контактний та неконтактний.** Під контактним він розуміє такий, що виникає за умов спільного повсякденного життя двох народів або їх частин. Неконтактним

білінгвізмом він називає двомовність, яка виникає в результаті спілкування носіїв мови з представниками іншого народу, що мешкає в іншій країні.

За способом зв'язку мовлення кожною з мов із мисленням розрізняють **безпосередній та опосередкований білінгвізм.** Ця концепція знайшла своє відображення у працях Б.В.Біляєва. **Безпосереднім** білінгвізмом називають такий тип двомовності, коли людина на одному рівні мислить обома мовами. Така двомовність також формується в ранньому віці. Опосередкована двомовність характеризується тим, що мовець мислить рідною мовою, перекладає думки другою мовою, а потім уже цією мовою висловлюється.

4. На рецептивному та репродуктивному рівнях двомовність містить у собі лише позитивний заряд. На продуктивному рівні явище двомовності супроводжується негативними моментами, які в психології одержали назву **"інтерференція".** Це явище тісно пов'язане з явищем двомовності. Е. Хауген вважав, що не може бути двомовності без інтерференції, яка є результатом сприйняття однієї мови через призму іншої. Вона є особливо відчутною при контактуванні близькоспоріднених мов.

У психології термін інтерференція розглядають, як особливий взаємозв'язок навичок, який міститься в негативному /гальмівному/ впливі раніше набутих навичок на створення та функціонування нових. Випадки відхилення від норм, що спостерігаються в мовленні індивіда в результаті володіння більше ніж однією мовою, прийнято називати слідом за У. Вайнрайхом, лінгвістичною інтерференцією.

Для лінгводидактики характерним є стисле визначення терміну інтерференція. Домінуючим є визначення інтерференції як результату негативного впливу однієї мови на мовлення іншою мовою. А.М. Богуш визначає інтерференцію як "безконтрольне використання у мовленні однією мовою елементів другої мови". Дещо ширше визначення пропонує М.Б.Успенський, який до явищ інтерференції відносить не лише пряме перенесення елементів з однієї мови в іншу, а й будь-який ***негативний вплив рідної мови на мовлення***, що сприймається чи продукується другою мовою чи навпаки. Таке широке розуміння феномену **дозволяє виділити декілька типів та підтипів інтерференції.** Найзагальнішим видається розрізнення інтерференції на ***пряму та непряму.***

Пряма інтерференція – це "неусвідомлене, спонтанне, безпосереднє перенесення елементів, властивостей чи узагальнень однієї мови на мовлення іншою мовою". Виділяють два різновиди прямої інтерференції перенесення з другої мови /переважно рідної/ "мовної матерії" /одиниць, форм/; іншомовне перенесення певних узагальнень чи властивостей, але в іншій звуковій та графічній формах.

Чим ближчі мовні системи, тим більша питома вага прямої інтерференції. За спостереженням Є.М. Верещагіна, включення іншомовних елементів у створюваний текст особливо часто відбувається в тому випадку, коли співрозмовники знайомі з двома мовами, тобто тоді, коли не виникає небезпеки неправильного розуміння в результаті інтерференції.

На відміну від прямої інтерференції, **непряма** – не пов'язана з безпосереднім перенесенням. Вона породжує мовленнєві помилки, спричинені "нетиповістю, повною відсутністю даних системних опозицій чи категоріальних явищ у рідній мові, а також принциповими системними відмінностями в першій та другій мовах

білінгва" /Успенський/. Лінгвістична інтерференція може охоплювати такі рівні мови: **фонематичний, словотворчий, граматичний, лексичний, фразеологічний, семантич**ний.

За О.В. Бугайчук, до морфологічних помилок належать: помилкове визначення граматичного роду іменників, неправильне відмінювання іменників, ненормативне утворення кличної форми іменників; помилки у визначенні граматичного числа іменників; розширення парадигми ступенів порівняння прикметників ненормативними варіантами; зміна типів відмінювання числівників; вибір ненормативного варіанта відмінкових форм займенників; збіднення парадигми майбутнього часу дієслів, збіднення парадигми наказового способу дієслів (непряма інтерференція).

Провідна ідея навчання в умовах укр.-російської двомовності – це співвіднесеність із рідною мовою, що виявляється у таких всебічних аспектах:

1. загал. й відмінного в системах обох мов;
2. ступеня збігу і незбігу фактів в обох мовах;
3. знань, умінь, навичок дітей з рідної мови.

Процес оволодіння др. мовою характеризується позитивним перенесенням знань, умінь і навичок з однієї мови в іншу. У вивченні другої, схожої мови можливостей для транспозиції значно більше, ніж для інтерференції /Є.М. Верещагін, Г.П. Коваль, А.Є. Супрун, Н.А. Пєшковська та ін./. Існує думка, що транспозицію, як і інтерференцію, можна передбачити на ґрунті методичної інтерпретації порівняльного аналізу укр. та російської мов. Те, що в обох мовах збігається, входить до поля вірогідної транспозиції /Н.К. Місяць/. Є такі рівні та складові диференційованого транспозиційного перенесення: перенесення набутих мовленнєвих умінь і навичок на мовлення др. мовою, свідоме перенесення мовних засобів, що збігаються чи частково збігаються, свідоме використання знань щодо подібності й розбіжності двох мов, володіння умінням та навичками диференційованого транспозиційного перенесення – диференціювання, зіставлення, порівняння, самоконтролю, самокорекції.

5. У галузі лінгводидактики **принципи навчання** розроблялися вченими (І.Л. Бім, Г.Є. Ведель, П.Б. Гуревич, Є.І. Пассов, Б.А. Лапідус, М.В.Ляховицький, О.О. Миролюбов, І.В. Рахманов, Г.В. Рогова, І.Я. Салістра та ін.).Серед укр. методистів значний внесок у розробку означеної проблеми здійснили В.Я.Мельничайко, І.С.Олійник, Н.А. Пєшковська, М.І. Пентилюк та ін.

Методичні принципи навчання: диференційно-систематичний принцип; домінуюча роль вправ у процесі подолання інтерферентних мовленнєвих явищ; поєднання мовного тренування з мовленнєвою практикою; ситуативно-тематичної організації навчального матеріалу.

Принципи – це вихідне положення будь-якої людської діяльності, яке часом, набуває сили закону. Навчання дітей другої мови спирається на такі загально дидактичні принципи:

- ❖науковість
- ❖систематичність
- ❖перспективність
- ❖доступність
- ❖наочність

- усвідомленість засвоєних знань
- зв'язок навчання з життям
- послідовність
- виховуючого навчання
- розвиваючого навчання
- індивідуалізації й диференціації
- інтенсифікації
- оптимізації
- врахування вікових особливостей
- міцність засвоєних знань.

Принципи методики навчання мови – це формування правил (вимог), яких повинен дотримуватися педагог, щоб забезпечити розвиток будь-якого органа мовленнєво-творчої системи того, кого навчають. Принципи навчання випливають із закономірностей засвоєння мовлення (Л.П.Федоренко). До загальнометодичних належать: принцип уваги до матерії мови; розуміння мовних значень; оцінки виразності мовлення; розвиток чуття мови; координація усного й писемного мовлення; принцип взаємозв’язку роботи над різними сторонами мовлення (останній за Л.П. Коротковою).

Частково-методичні принципи навчання другої мови визначив В.Скалкін у книзі "Основы обучения устной иноязычной речи":

1. Комунікативна спрямованість навчання;
2. Опертя на рідну мову (явища транспозиції);
3. Навчання мови за типовими мовленнєвими моделями та зразками;
4. Апроксимація навчання;
5. Принцип уваги до мовленнєвих помилок;
6. Варіативність програм, методів і форм навчання;
7. Максимальна мовленнєва активність на заняттях;
8. Розрізнення продуктивності – рецептивності мовленнєвих умінь;
9. Домінуюча роль ігрової діяльності.

Умови успішного навчання дітей української мови: усвідомлення рідної мови, формування "чуття рідної мови", міжмовне чуття; активна мовна практика, зразок правильної літературної української мови, педагогічна оцінка та контроль, формування диференційованих установок на вживання другої мови, наявність самокорекції, управління процесом засвоєння дітьми другої мови.

Л.С. Виготський визначив умови, які необхідно враховувати в розробці методичних технологій навчання дітей другої мови. Із-поміж них: вікові закономірності розвитку дитини на кожному етапі; соціальна характеристика багатомовного середовища; характер взаємодії мов; специфіка функціонування мов в даному середовищі; педагогічний вплив на розвиток як рідної, так і другої мов; мовленнєвий, інтелектуальний, емоціональний розвиток кожної дитини; мовна ситуація в сім'ї; наявність чи відсутність стихійної двомовності.

ЛЕКЦІЯ (8 год.)

ТЕМА: МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ВИМОВИ УКРАЇНСЬКИХ ЗВУКІВ. МЕТОДИКА ЛЕКСИЧНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ПРАВИЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

Мета: ознайомити студентів із спеціальними принципами і прийомами навчання вимови українських звуків, засвоєння лексики української мови і прийомами закріплення нових слів, добору та подання граматичного матеріалу на занятті, діалогу й монологу українською мовою; розкрити значення ігор і вправ на розвиток фонематичного слуху та закріплення української звуковимови, на засвоєння української лексики, закріплення граматичних норм та методику їх проведення з дітьми; ознайомити студентів із прийомами введення нових граматичних форм і конструкцій;

Основні поняття: звуковимова, артикуляція українських звуків, принципи навчання вимови українських звуків, орфоепічні норми української мови; лексика, тематичний словник української мови, принципи засвоєння лексики української мови, лексичні норми української мови; граматичний матеріал, принципи навчання української граматики, граматичні норми української мови; монолог, діалог, принципи навчання діалогу й монологу українською мовою, стилістичні й фразеологічні норми української мови.

ПЛАН

1.Спеціальні принципи навчання вимови українських звуків.

2. Показ і пояснення артикуляції звуків, відсутніх у рідній мові дитини. Прийоми навчання вимови важких звуків української мови.

3. Скоромовки, чистомовки, їх місце на занятті. Ігри та вправи на розвиток фонематичного слуху та закріплення звуковимови.

4. Принципи засвоєння лексики державної мови. Прийоми закріплення нових слів.

5. Принципи добору та подачі граматичного матеріалу на заняття. Прийоми введення нових граматичних форм і конструкцій.

6. Ігри та вправи на закріплення граматичних форм.

7. Діалогічне та монологічне мовлення. Принципи та прийоми навчання діалогу й монологу дітей різного віку. Види діалогу. Методика навчання діалогічного й монологічного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Жильцова О.Л.* Виховання правильної звуковимови у дітей старшого дошкільного віку. – К.: Рад. школа, 1971
2. *Т. Сєрик.* Навчаємо української мови //Дошкільне виховання, 1992. – № 2-3, 4.
3. *Хорошковська О.* Формування мовленнєвих умінь /орфоепічні норми та граматичні норми/ - //Дошкільне виховання, 1990, №2
4. *Ґудзик І.П.* Навчаємо слухати-розуміти українську мову // Рідні джерела. – 1998. - № 1-2. – С.14-16.
5. *Каніщенко А.П.* Опорні групи лексики для розвитку зв'язного мовлення. –

К.: “КІМО РУТА”, 2001. – 96с.
6. *Трунова В.А.* Розвиток мовлення молодших школярів в умовах білінгвізму. – К.: Вища школа, 2001. – 97 с.
7. *Хорошковська О.Н.* Лінгводидактична система початкового навчання української мови у школах з російською мовою викладання. – К.: ВАТ УкрНДІПСК, 1999. – 306 с.

§ 1. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ВИМОВИ УКРАЇНСЬКИХ ЗВУКІВ

У навчанні дітей вимови українських звуків звертають увагу, зокрема й на інші чинники звукової культури українського мовлення, а саме: чітка артикуляція звуків рідної мови, фонетична правильність або правильна звуковимова, орфоепічна правильність мовлення, мовне дихання, дикція, сила голосу, темп мовлення, тембр, фонематичний слух, засоби інтонаційної виразності. Такі ж самі чинники ми розглядали в процесі вивчення навчальної дисципліни «Дошкільна лінгводидактика». Пригадаймо кожен з цих компонентів.

Артикуляція звуків /лат. articulatio від articulo - розчленовую, вимовляю членороздільно/ - це сукупність рухів і положень вимовних органів, необхідних для утворення звука мови. Мовний акт, що забезпечує артикуляцію звуків, здійснюється складною системою органів, у якій розрізняють периферійну і центральну частини мовного апарату. Щоб чітко уявити, як утворюються звуки рідної мови, необхідно передусім знати, які основні органи беруть участь у звукоутворенні. За М.І. Жинкіним, у творенні звуків беруть участь три основні групи органів: органи мовлення /язик та інші органи артикуляції/; гортань, або глотковий резонатор; органи дихання, особливо діафрагма та бронхи.

Фонетична правильність мови залежить від правильної артикуляції та дикції. В сучасній українській літературній мові 38 звуків /6 голосних і 32 приголосних/. Щоб досконало оволодіти другою мовою, потрібно знати класифікацію звуків, особливості їх вимови, артикуляцію кожного звука, щоб своєчасно запобігти неправильної звуковимови у дітей.

Людина, користуючись мовою, намагається вимовляти слова, фрази правильно, чітко, розбірливо. Якщо в мовленні немає ніяких порушень, воно вважається чистим. Чистота мовлення, на думку М.І. Пентилюк, це повна відповідність нормам сучасної літературної мови. Для чистоти мовлення, за словами автора, найважливішими є: правильна літературна вимова, вживання слів, що відповідають літературній нормі. Чистота мовлення досягається дотриманням фонетичних та орфоепічних норм і залежить від дикції, яка є необхідною якістю мовленнєвої культури. **Дикція** /лат./- це ступінь виразності вимови звуків та їх сполучень, складів, слів у різних умовах. За М.Р. Львовим, дикція – це основа розбірливості мовлення, членороздільна вимова звуків мовлення. Автор уважає, що дикція мало пов’язана з емоційною сферою, з духовним світом мовця, вона не відображає змісту, а слугує чисто технічним умінням. Натомість, зауважує М.Р.Львов, від сформованості цього вміння залежить розуміння мовлення.

Орфоепічна правильність мовлення – це сукупність правил зразкової літературної вимови. З лінгвістичного енциклопедичного словника /1990/ дізнаємося, що орфоепія /грец. orthoepeia, від orthos – правильне і epos - мовлення/

- 1/ сукупність вимовних норм національної мови, що забезпечує зберігання одноманітності її звукового оформлення;

- 2/ галузь мовознавства, що вивчає норми вимови.

Основною ознакою літературної вимови є її *унормованість*. За Н.І. Тоцькою, літературна вимова – це зразкова вимова, нормалізована, це вимова освічених людей, позбавлена будь-яких просторічних, діалектичних, регіональних, яскравих рис, що вказують на приналежність до вузько-обмеженої соціальної групи. Літературні норми мають такі властивості: 1/ носять об'єктивний характер, оскільки встановлені правилами мовного апарату, напруження органів слуху; 2/ розуміння мовних одиниць: співвідношення комплексів звуків /морфем, слів, речень/ із позамовною реальністю /робота фізіологічного апарату мислення/; 3/ оцінка виразності мовлення /робота фізіологічного апарату емоційно-вольової сфери/; 4/ запам'ятовування /робота пам'яті /.

Орфоепічні норми регулюють правила вимови окремих звуків (фонем), звукосполучень, звукове оформлення деяких слів, а також вибір варіантів розташування і переміщення наголосу. Наприклад, українській мові властива тверда вимова шиплячих приголосних: *ніч, ручка*; злита вимова дзвінких африкатів [дз], [дж]: *джерело, дзвінок, дзиґа*; фонетичні варіанти окремих слів: *вчитель – учитель*; акцентуаційні правила: *завдбння* (не завдання'), *новъй*(не нувий).

Найголовнішою умовою звуковимови є **дихання**, що забезпечує подання потоку повітря для голосових зв'язок і всього мовного апарату, порожнини рота і носа. Правильне дихання забезпечує нормальне звукоутворення, створює умови для підтримки відповідної гучності мовлення, пауз, засобів інтонаційної виразності. Дихання – це ритмічне подання повітря, що насичене киснем.

Дихання може бути мовним і немовним. Немовне дихання відбувається ритмічно: вдих, видих, пауза. При цьому вдих дорівнює за тривалістю видиху, голосова щілина відкрита. Під час мовного дихання вдих короткий, а видих – довгий. Вдихає людина через рот і ніс, тому губи розімкнуті. Мовне дихання, в свою чергу, поділяється на : верхньогрудне /під час вдиху грудна клітка піднімається вгору за рахунок піднятого плечового пояса, при цьому розширюється тільки верхня частина легенів/; діафрагмальне /грудна клітка розширюється вниз, плечі не піднімаються, опускається діафрагма/; діафрагмально-нижньореберне, або змішане /під час цього типу дихання опускається лише діафрагма, ребра відходять у сторони, плечі не піднімаються/. Останній тип мовного дихання вважається найкращим.

За М.Ф. Фомічовою, *мовне дихання* – це вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу і звучну вимову звуків мовлення, а також плавність і злиття вимови .

Для утворення звуків велику роль відіграє **голос.** Голос – це сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина. Голос є результатом складної психофізіологічної діяльності, спрямованої інтелектом мовця, його емоціями та волею. Голос у процесі мовлення характеризується такими рисами: звучністю і силою, висотою, темпом, тембром, інтонаціями .

Вчені /О.І. Максаков, М.Ф. Фомічова/ визначають *силу голосу* як вимову звуків з певною силою: голосно, нормально, тихо, пошепки, крик, а також уміння вимовляти звук повнозвучно. М.Р. Львов уважає, що сила /звучність/ голосу переслідує дві мети: донести до слухачів мовлення певної людини і забезпечити засоби виразності: словесний і фразовий наголоси, можливість виділення деяких моментів фрази більш сильним голосом, чітко артикулювати звуки. Основна умова

звучності голосу – глибоке дихання і здорові голосові зв'язки. Висота голосу – це підвищення чи пониження тону, перехід від високого голосу до низького і навпаки.

Тембр голосу – якісне його забарвлення. Окрім основного тону, ми чуємо ще додаткові тони – обертони, що залежать від будови гортані, ротового і носового резонаторів мовця. Цими обертонами і створюється індивідуальний тембр та чистота звучання голосу людини. Методисти /Л.А. Горбушина, А.П. Ніколаічова/, окрім означених вище рис голосу, виділяють ще гнучкість та польотність голосу. Здатність голосу легко переходити від високих звуків до середніх або низьких має назву гнучкості голосу. Польотність – це здатність голосу летіти у далечінь, виділятися на тлі інших звуків.

Під тембром розуміють: лінгвістичну категорію, яка є компонентом інтонації /Г.П.Торсуєв/; якість, що дає змогу відрізнити один звук від іншого, що вимовляється за тих же самих умов /А.Росетті/; засіб виразності /І.Я. Блінов/; навмисну зміну якості голосу для передачі змістової, емоційної та соціальної інформації /А.М. Антипова/.

У розумінні терміна *"темп мовлення"* також існують різні погляди. Так, скажімо, в лінгвістичному енциклопедичному словнику /1990/ знаходимо таке визначення: темп мовлення /італ.tempo, від лат.tempus - час/ - це швидкість вимови елементів мовлення: звуків, складів, слів. Учені /Є.В. Кротевич, Н.С. Родзевич/ визначають темп мовлення як швидкість, з якою протікає жива, звучна мова. При цьому вони звертають увагу на те, що темп мовлення тісно пов'язаний з фонетичними стилями мови, тобто різними її формами, пристосованими до різних умов комунікації, з індивідуальними особливостями мовця та його психо-фізичним станом, а також зі змістом мови.

У науковій літературі вживається подвійна термінологія: **фонематичний слух** і фонематичне сприйняття, сприймання. Під *фонематичним слухом* учені розуміють: здатність чути і виділяти кожний окремий звук серед інших звуків слова /Н.П. Савєльєва/, вміння проводити аналіз звукової форми слів за допомогою внутрішнього їх промовляння /Д.Б. Ельконін/, сприймання членороздільної мови /О.І. Соловйова/, здатність розрізнювати і відтворювати всі звуки рідної мови, співвідносно з фонетичною системою мови /М.Ф. Фомічова/.

Спеціальні принципи навчання:

- порівняльний аналіз фонетичних явищ російської та української мов /артикуляція звуків, наголос у словах .../
- розвиток фонематичного слуху
- оцінки виразності мови /інтонаційне сприймання/
- врахування різниці між звуком і буквою /вимовою і написанням /- послідовності введення матеріалу
- заміни діалектної вимови літературною.

Прийоми опрацювання специфічних звуків української мови:

- імітаційні рухи з елементами звуконаслідування
- показ та пояснення артикуляції
- демонстрування зразка правильної вимови українського звука
- міжмовне зіставлення
- повідомлення правила
- внутрішньомовне зіставлення

Т. Сєрик пропонує використовувати ще й такі прийоми:

- промовляння слова, звука усіма дітьми хором: вихователь дає вказівку, як треба правильно вимовляти, рухом руки виділяє наголошений склад /3-4 рази/;

- промовляння українського слова підгрупами: вихователь пропонує зробити це дівчаткам, а хлопчики слухають і визначають правильність вимови. Потім міняються ролями. Можна також відпрацювати вимову слова по рядах. Цей прийом започатковує формування слухового самоконтролю;

- промовляння слова хором усією групою з одночасним прислуханням вихователя до вимови окремої дитини: однією рукою він диригує всім дітям, а долоню другої, нахилившись до дитини, приставляє до свого вуха;

- індивідуальне промовляння з включенням взаємоконтролю та самоконтролю.

3. У процесі навчання дітей звукової культури українського мовлення систематично використовуються навчальні **вправи** різного характеру. Це вправи на:

1. Вдосконалення артикуляції звуків: "Скажи, як я", "Як шумить вітер?";
2. Розвиток фонематичного слуху: "Спіймай звук у скоромовці", "Назви слово з помилкою", "Впіймай звук";
3. Здатність відчувати темп мовлення, силу голосу та інтонацію на основі імітації мовлення вихователя: "Розкажи закличку так, як я", "Хто швидше промовить скоромовку", "Скажи навпаки".

Вагоме значення мають такі фольклорні жанри, як скоромовки, примовки, забавлянки та ін.., які можна використовувати як на заняттях, так і в повсякденному житті. Наприклад,

Заняття. Тема: "Заучування скоромовки "Ґава ґаву запитала" /індивідуальне /2 дітей/.

Матеріал: дві іграшкові ґави, лялька-хлопчик, скоромовка.

Словник: скоромовка, Швидкомовко.

Хід заняття: Вихователь лаштує на столі дві ґави і пропонує послухати скоромовку, яку приніс їм Швидкомовко:

Ґава ґаву запитала: -Ти на ґанок не літала?

-Не літала я на ґанок.

-То й проґавила сніданок!

/промовляє текст скоромовки двічі у повільному темпі, інтонаційно виділяючи кожний звук/. Після цього звертається до дітей із запитанням: "Який звук найчастіше зустрічається у скоромовці?", пропонує ще раз послухати скоромовку. Потім пропонує дітям підійти до столу, взяти в руки ґав і промовляти їх слова /вихователь промовляє слова автора/. Спочатку дітям пропонується промовляти слова скоромовки повільно, потім все швидше і швидше. Наприкінці заняття вводиться елемент змагання: хто найшвидше і водночас правильно промовить нову скоромовку.

Закріплення звука Ч у тексті: діти разом із Зайчиком-Плаксунчиком промовляють примовку:

Топчу, топчу, ряст, ряст /топають ніжками/

Бог здоров'я дасть, дасть, /піднімають руки угору/

Дай, Боже, діждати, /присідають/

Щоб на той рік топтати... /піднімаються і топають ніжками/

/під час промовляння примовки вихователь слідкує за правильною вимовою звуків [с,с'], [ч], [ж], [щ].

Фрагмент заняття. Тема: "Допомога дівчаткам" /групове/.

Мета: Закріплення вимови сонорних звуків [р,л], розрізнення їх на слух, розвиток сили голосу.

Матеріал: ляльки дівчатка, іграшкова галка, скоромовка "Непосида галка Клара", лічилка "На городі бараболя".

Словник: Вседізнайка, Ясочка-Незнайка, галка Клара.

Хід заняття: До дітей прибігли дівчатка Вседізнайка та Ясочка-Незнайка за допомогою. Зібралися вони збирати врожай. Завжди на город пускав їх сторож ґава Карл, а сьогодні...

Непосида галка Клара
Окуляри в Карла вкрала.
На гіллянку сіла: -Карр!
Я сьогодні буду Карл!

Коли дівчатка до неї прийшли, то галка Клара сказала, що пустить їх на город лише тоді, коли Ясочка-Незнайка та Вседізнайка виконають її завдання. Давайте, діти, допоможемо їм. Перше завдання: хто найкраще заспіває її пісню - каррр! /вихователь слідкує за правильною вимовою звука [р], при необхідності показує артикуляцію звука/. Друге завдання: хто правильно скаже, який найулюбленіший звук галки повторюється у лічилці:

На городі бараболя,
Кабаки, буряки,
Редька, морква, огірки,
Пастернак, повний мак!
/під час читання вихователь інтонаційно виділяє звук [р].

Сюрпризний момент: до дітей прилітає галка Клара і пропонує дітям вивчити про неї скоромовку "Непосида галка Клара", а хто краще та правильно розкаже скоромовку, той отримає від неї подарунок /вихователь слідкує, щоб під час вимови слів діти не змішували звуки [р,л]. Наприкінці заняття пропонується вправа "Скажи навпаки" - вихователь промовляє слова галки тихо, дитині пропонується сказати голосно, і навпаки.

Закріплення звука Г: Вихователь лаштує на столі макет подвір'я, гусей, бере в руки ляльку-хлопчика і промовляє скоромовку, імітуючи відповідні дії:

Гуси, гуси, гусенята! Гусенят багато в Гната.
-Гей, гиля, -Гнаткогука,- відганяє гусака.

Промовляє двічі, використовуючи необхідну інтонацію та силу голосу, пропонує дітям повторити за ним слова хлопчика. Після декількаразового повторення вихователь поділяє дітей на дві підгрупи, одна підгрупа промовляє слова автора, інша - слова хлопчика.

-Діти, як ґелґочуть гуси? /ґа-ґа-ґа/. А який звук зустрічається у скоромовці найчастіше? /діти вимовляють звук/. Гра "Покажи необхідний прапорець". Вихователь роздає дітям прапорці синього і червоного кольору і попереджає, якщо почуєте звук [г] - піднімете прапорець синього кольору, якщо звук [ґ] - прапорець червоного кольору. Промовляє скоромовку:

Годувала ґава ґавенят на ґанку.
Зготувала ґава гарну запіканку.

Наприкінці заняття пропонує дітям позмагатися, хто найшвидше і водночас правильно промовить скоромовку "Гуси, гуси,гусенята".

Закріплення звука м'якого Ц: Друга половина дня: повторити потішку

В.Гринько "Цiв-цiв-цiв" з метою закрiплення орфоепiчних норм рiдної мови /дзвiнкi приголоснi не оглушувати в серединi слова/:

Цiв-цiв-цiв! Цiв-цiв-цiв!
Налетiло горобцiв.
Горобцева пiсня ця
Без початку, без кiнця:
Цiв-цiв-цiв! Цiв-цiв-цiв!
Погодуйте горобцiв!"

2. Методика лексичної роботи з української мови

Добираючи слова для занять з розвитку українського мовлення вихователь повинен керуватися відповідними **принципами словникової роботи**. Серед них: тематичний принцип введення лексики; принцип нормування слів або обмеженого словникового мінімуму; практична цінність слова для даного етапу навчання; частотність уживання слів у розмовному мовленні; введення слова на основі чуттєвого досвіду; засвоєння слів в активній практичній діяльності; принцип описування понять і тлумачення їх значення; доступність слова за звуковим складом.

Провідним принципом введення нових слів з української мови є групування їх за темами. Тематичний принцип дозволяє не тільки знайомити дітей з новими словами, а й включати їх в активне розмовне мовлення, будувати діалог з відповідної теми, складати розповіді в межах однієї теми.

До кожної загальної теми вихователь складає тематичний словник за весь період навчання. Тематичний словник охоплює слова всіх частин мови, як повнозначні, так і службові.

Із загального тематичного словничка вихователь добирає слова для кожного заняття окремо. В плані виховної роботи записують тільки ті слова. Які мають різний звуковий склад у рідній і в українській мовах. Наприклад, до теми "Взуття" вводяться на одне заняття такі слова: взуття, чоботи, черевики, гумові, взуватись. Слова: туфлі, сандалії дітям зрозумілі. Тому вихователь буде працювати лише над правильною їх вимовою.

У методиці навчання дітей другої мови, вводячи нові слова, застосовують принцип описування понять та тлумачення їх значення. Нове слово рекомендується давати в поєднанні з вказівним займенником ЦЕ.

Вводять нові слова в такій послідовності:

показ предмета чи картинки – називання його мовленнєвим зразком: це дзиґа. При потребі це слово перекладається рідною мовою для дітей.

На початкових етапах навчання дітей української мови краще знайомити їх із значенням нового слова шляхом показу натуральної, предметної наочності.

Прийоми

В процесі словарної роботи відпрацьовують тільки специфічні для української мови слова. Лексичну роботу планують у двох напрямках: активний і пасивний словник. Діти повинні засвоїти семантику слів – спочатку пряме значення, а потім – переносне.

Пропонуються такі прийоми:

1/ це звертання до дітей, хто знає, що означає це слово;

2/ переклад на рідну мову;

3/ наочність – унаочнення /або сам предмет, або картинки з ним/;
4/ тлумачення слова;
5/ введення слова в текст;
6/ добір синонімів;
7/ добір антонімів;
8/ вправи

Дитина повторює слово декілька раз. Після подання і засвоєння кількох нових слів на занятті обов'язково проводяться мовні вправи та ігри, у яких через зіставлення українських і російських слів формується слуховий контроль над вимовою і вживанням слів у мовленні.

З метою закріплення нової лексики, активізації слів використовуються **дидактичні ігри**, які можуть проводитись як самостійні заняття з групою дітей або входити до складу заняття з розвитку українського мовлення.

Оскільки одиницею мовлення є речення, то крім вимови голосних і приголосних звуків, діти мають засвоїти українську лексику.

Лексичні норми визначають правила вживання слів відповідно до їх семантичних значень, поєднання слів за змістом у словосполученні і реченні. Наприклад, треба говорити *одягати* (сукню) – *надягати* (хустку); *дякую Вам* (а не Вас); *наступний урок* (а не слідуючий).

3. Методика формування граматичної правильності українського мовлення

Оволодіваючи мовою, дитина засвоює граматичні значення – різноманітні відношення між предметами та явищами, позначеними словами. Кожна мова має свої, притаманні лише їй граматичні значення словотворення морфем та граматичне значення в синтаксисі.

До морфологічних граматичних значень належать рід, число, відмінок, здрібнілість, одиничність /у іменників/; ступені порівняння /у прикметників/; час, вид, стан /у дієсловах/.

Синтаксичні граматичні значення – це предикативність, узгодження, керування, головні й другорядні члени речення. Оволодіти граматичною будовою української мови – це значить навчитись утворювати від однієї основи форми однини і множини теперішнього, майбутнього, минулого часу, відмінювати слова за відмінками та особами, вживати слова з суфіксами та без них, правильно вживати рід іменників, самостійно утворювати граматичні форми за аналогією, оволодіти складносурядними і складнопідрядними реченнями відповідно до граматичних законів та правил української мови.

Граматичні норми (морфологічні та синтаксичні) встановлюють правильне творення і вживання слів та їх форм, правильну побудову простих і складних речень. Наприклад, можна вживати слово *братів* (але немає слова сестрів), по-*українськи* та по-*українському* (не можна по-нашинськи). Можна побудувати речення так: "Коли ми першого вересня йшли до школи, був теплий, осінній день", але не можна висловитись "Йшовши першого вересня до школи, був теплий, осінній день".

Вводити граматичні форми та конструкції української мови слід дотримуючись відповідних принципів:

- послідовність введення граматичних форм відповідно до їх доступності;
- принцип однієї трудності;

- врахування специфіки рідної мови, зіставлення та порівняння граматичних явищ;
- автоматизація граматичних навичок;
- презентація граматичних явищ з урахуванням віку та етапу навчання;
- високий процент повторюваності одних і тих самих граматичних форм у різних типових вправах та конструкціях /моделях/;
- широке використання наочності й активна мовленнєва практика.

Найкращий прийом засвоєння граматичних конструкцій, як вважає О.Хорошковська, є постановка запитань. Наприклад, педагог розповідає: "Діти, погляньте на дерева. Листя на них вже червоне, жовте. Яке листя на деревах? Листя жовте і червоне". Як бачите, вихователь щоразу спрямовує увагу на формування у дітей початкових умінь правильно вимовляти слова і вживати граматичні норми. Але це ще етап репродуктивного мовлення. Він завжди передує продуктивному мовленню, коли діти вже самі на основі одержаного зразка намагаються висловлюватися. Ось тут і доцільним буде використання дидактичних ігор і вправ.

4.Методика навчання зв'язного українського мовлення

Зв'язне мовлення виступає в двох формах: діалогічній і монологічній.

У роботах К.М. Плиско та Л.О. Варзацької виокремлюються чотири групи узагальнених умінь зв'язного мовлення, які визначаються як *комунікативні*, а саме: 1) *інформативно-змістові* (включають уміння орієнтуватися в умовах спілкування, усвідомлювати тему, основну думку висловлювання), 2) *структурно-композиційні*, 3) *граматико-стилістичні*, 4) *редагування*. До низки цих умінь К. М. Плиско додає специфічні вміння усного мовлення: вміння користуватися засобами виразності мовлення, уміння готувати усну інформацію, доповідь, повідомлення тощо; оволодіння навичками усного мовлення та ін.

Крім того вміння, які розглядалися авторами К.М. Плиско, Л.О. Варзацькою, є достатніми для реалізації монологічної форми мовлення, а діалог, що має свої психологічні особливості, вимагає від суб'єкта мовлення додаткових інтелектуальних характеристик, які передбачають здатність: адекватно реагувати на отриману інформацію;

швидко орієнтуватися в ситуації, зважаючи на спонтанність діалогічного мовлення; прогнозувати розгортання бесіди (як на рівні репліки, так і на рівні всього діалогу). У зв'язку із цим цікавим є перелік характеристик суб'єкта мовлення, запропонований В.С. Скалкіним. Учений вважає, що для успішного здійснення мовленнєвої діяльності мовцю необхідно:

1) пам'ятати всі попередні бесіди з даним партнером з метою максимального використання досвіду спілкування, запобігання повторам;

2) пам'ятати все, що сказав співбесідник під час контакту, і все, що сказав сам мовець;

3) миттєво оцінювати всю сукупність відомостей, отриманих до початку своєї мовленнєвої партії;

4) вміти вчасно вставити слово, не порушуючи при цьому прийнятих правил спілкування;

5) вміти слухати співбесідника;

6) дотримуватися певного емоційного тону;

7) слідкувати за правильністю мовної форми, в яку втілюються думки;

8) слухати своє мовлення, щоб контролювати його нормативність та, за необхідності, вносити до сказаного відповідні зміни, виправлення;

9) вміти вилучити інформацію із ситуації спілкування, в тому числі й ту, яка повідомляється паралінгвістичними засобами (жестами, мімікою).

Ці характеристики А.М. Богуш називає *"комунікативними вміннями"* (необхідними для передачі інформації)і протиставляє це поняття терміну *"комунікативно-мовленнєві вміння"*, аргументуючи думку тим, що перші не пов'язані безпосередньо з мовленнєвою діяльністю, хоча і є необхідними для здійснення спілкування.

Комунікативно-мовленнєві вміння - це здатність мовця забезпечувати правильне застосування словесних і невербальних засобів з метою ефективної взаємодії з учасниками акту спілкування. Це такі: *уміння ставити запитання, висловлюючи подив, сумнів, уточнення, здогадку, передбачення; констатувати, висловлюючи погодження, підтвердження, судження, наслідок, посилання, обіцянку, уточнення; заперечувати, висловлюючи відмову, заперечення, непогодження; уміння спонукати до дії,висловлюючи прохання, запрошення, наказ, пропозицію, побажання*.

Діалог – це форма усного мовлення, розмова між двома співрозмовниками, яка складається із запитань і відповідей. Діалог – це комунікативний акт, в якому має місце зміна ролей мовця і слухача. Він відбувається в певній ситуації спілкування і є її продуктом. Ситуація спілкування включає в себе обстановку, в якій протікає розмова, відносини між розмовляючими, репліку, процес діалогізування. Центральне місце в діалозі має перша репліка. Перші репліки можуть виступати в таких висловлюваннях: привітання, вибачення, подяка, запитання, вираження емоцій, інформування, прохання, наказ, констатація якогось факту.

Діалог може мати такі види:

а/ мовленнєві штампи /Алло! Добрий день!/;

б/ звернення із запитанням і швидка реакція на запитання;

в/ розпитування;

г/ уміння своєчасно та влучно використовувати потрібні репліки. Це може бути повідомлення, повідомлення-ствердження, повідомлення-заперечення.

У ході навчання дітей української мови вже в середній групі їх вчать будувати діалоги різного типу. Вихователь спочатку промовляє сам, а потім вже дитина.

Для цього потрібно додержуватись таких умов:

1/ підготовка обставини чи умови спілкування;

2/ визначити проблему спілкування;

3/ спонукати до розмови.

Вихователь повинен активізувати двосторонній активний діалог, вчити дитину уточнювати, робити зауваження тощо.

Зразком діалогу може виступати літературний текст. Наприклад, Б.Олійник "Чом у тебе очі сині?", Оповідання Олега Буцень "Маленькі помічниці":

З метою розвитку діалогічного мовлення використовують дидактичні ігри і вправи: "Телефон", "Магазин", "Аптека", "Щоб ти сказав?", "Хто швидше відповість на запитання"…

Водночас з розвитком діалогічного мовлення у дітей розвивається і монологічне мовлення. **Монологічне мовлення** – це смислове, розгорнуте висловлювання , яке забезпечує спілкування та взаєморозуміння людей.

Монолог – це мовлення однієї людини, повідомлення про факти дійсності.

Факти дійсності знаходяться в різних часових та причинно-наслідкових зв'язках. Залежно від того, в яких зв'язках знаходяться факти дійсності, існують і різні види монологу.

Описування - це повідомлення про факти дійсності, які існують одночасно.

Розповідання – повідомлення про факти дійсності, які відбуваються в певній послідовності.

Міркування – повідомлення про факти дійсності, які існують у причинно-наслідкових зв'язках.

Переказування – творче відтворення літературного тексту.

Успіх навчання дітей монологічного мовлення другою мовою буде залежати від того, чи буде вихователь дотримуватись відповідних принципів, а саме: а/ навчання дітей монологічного мовлення за зразком вихователя;

б/ самостійність побудови тексту;

в/ взаємозв'язок розвитку зв'язного мовлення з лексичним, граматичним аспектом навчання;

г/ наступність у навчанні тем, багаторазове повторення типових конструкцій.

Провідний принцип навчання – розповідання за зразком вихователя. Навчання розповіданню проводиться в такій послідовності:

а/ бесіда (за картиною, за худ. Твором, про іграшку);

б/ зразок розповіді вихователя;

в/ розповіді дітей.

На початкових етапах навчання зразок розповіді повинен бути невеликим за розміром (2-3 речення), включати всі знайомі дітям слова.

Для закріплення навичок монологічного мовлення використовують дидактичні ігри "Розкажи про предмет", "Опиши картинку", "Що іграшка розповідає про себе?" тощо.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ»

Контрольна робота № 1

В-т 1

1. Види двомовності, їх характеристика.
2. Принципи навчання дітей української мови.
3. Програма К. І.Стрюк: шляхи розвитку українського мовлення дітей у дошкільному навчальному закладі.

В-т 2

1. Час початку навчання дітей другої мови в ранньому віці: ефективні умови і позитиви.
2. Фонетична інтерференція, її характеристика, наведіть приклади.
3. Програма з навчання української мови дітей інших національних спільнот А.М.Богуш: її сутність і характеристика.

В-т 3

1. Умови навчання дітей другої мови: їх характеристика.
2. Граматична інтерференція, її характеристика, наведіть приклади.
3. Програма з розвитку українського мовлення дітей в дошкільних закладах О.Н.Хорошковської: її характеристика.

Контрольна робота № 2

В-т № 1

1. Опишіть структуру заняття з навчання дітей української мови
2. Обґрунтуйте необхідність і види індивідуальної роботи з дітьми з розвитку українського мовлення у повсякденному житті. Визначте мету.
3. Визначте доцільність (чи недоцільність) використання наочного матеріалу в процесі навчання дітей української мови.

В-т № 2

1. Опишіть прийоми навчання дітей української мови
2. Обґрунтуйте доцільність (чи недоцільність) використання технічних засобів навчання в процесі навчання дітей української мови.
3. Схарактеризуйте компоненти фонетичної компетенції.

В-т № 3

1. Обґрунтуйте сутність та різницю понять «індивідуалізація» та «диференціація» навчання української мови в дошкільних закладах. Наведіть приклади.
2. Визначте спільне і відмінне в прийомах (порівняння, зіставлення, протиставлення) та їх місце в процесі навчання української мови.
3. Опишіть методику навчання дітей вимови українських звуків.

Контрольна робота № 3

В-т № 1

1. Схарактеризуйте жанрові особливості примовок, закличок і мирилок. Наведіть приклади.
2. Обґрунтуйте сутність понять «родинознавство», «дитинознавство». Назвіть традиційні українські сімейні свята, обряди, ритуали. Які з цих свят, на Ваш погляд, можна організовувати в дошкільному навчальному закладі?
3. Складіть тематичний словничок до теми «Українські родинні традиції».

В-т № 2

1. Схарактеризуйте жанрові особливості колисанок, забавлянок і загадок. Наведіть приклади.
2. Розкрийте шляхи ознайомлення дітей з державними символами України. Висловіть думку щодо вікового періоду цієї роботи.
3. Складіть тематичний словничок до теми «Державні символи України».

В-т № 3

1. Схарактеризуйте жанрові особливості лічилок, загадок і скоромовок. Наведіть приклади.
2. Розкрийте сутність різних видів українських обрядових пісень. Визначте їх місце у процесі ознайомлення дітей з народними традиціями. Наведіть приклади.
3. Складіть тематичний словничок до теми «Українська обрядова пісня».

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет дошкільної та початкової освіти
Кафедра дошкільної освіти

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ САМОСТІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТІВ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З НАРОДОЗНАВСТВОМ»

ступінь «бакалавр»
Галузь знань: 01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність: 013 Початкова освіта.
Освітньо-професійна програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

2019-2020 навчальний рік

9. Методичні рекомендації та розробки викладача
10. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів

Додаток 2 до Розпорядження
Миколаївського національного
університету імені В. О. Сухомлинського
від 30.08.2017 № 147

Карта самостійної роботи студента
228 групи СК
спеціальності 012 Дошкільна освіта
з дисципліни Методика навчання української мови з народознавством

Кредит та тема	Академічний контроль (форма представлення)	Кількість балів (за видами роботи)	Кількість балів всього за кредит	Термін виконання (тижні)	Викладач (підпис)
Кредит № 1 Тема: «Психолого-педагогічні і лінгводидактичні засади навчання дітей української мови»	*1.1.Реферат за темами* (одну на вибір): «Двомовне середовище: його вплив на усвідомлення дітьми рідної мови»; «Інтерферентні явища в оволодінні дітьми українською мовою»; «Формування оцінно-контрольних дій старших дошкільників у навчанні дітей української мови (за рекомендаціями А.М.Богуш)	30	40		
	1.2.Контрольна робота № 1	10			
Кредит № 2 Тема: «Методи і прийоми навчання дітей української мови»	*2.1.Презентація* «Інноваційні технології в навчанні дітей української мови»	24	40		
	2.2. Тека з дидактичними й рухливими іграми на формування різних видів мовленнєвої компетенції (4-6 на кожний вид) і текстами малих фольклорних жанрів (4-6 на кожний жанр – знати напам’ять)	16			
Кредит № 3 Тема: «Методика лексичної роботи й формування	*3.1. Творче есе:*скласти лінгвістичні казки для дітей старшого дошкільного віку, спрямовані на усвідомлення ними граматичних форм (на вибір)	10	40		

граматичного правильного та зв'язного українського мовлення»	*3.2. Конспекти заняття* з навчання дітей української мови для дітей старшого і середнього дошкільного віку (на одну з тем на вибір)	20			
	3.3. Контрольна робота № 2	10			
Кредит № 4 Тема: «Методика ознайомлення дітей з ремеслами України»	*4.1. Комп'ютерна презентація* про митців українських ремесел, їхню творчість (один на вибір).	20	40		
	4.2.Конспекти заняття для дітей старшого і середнього дошкільного віку з ознайомлення дітей з народними обрядами, традиціями, ремеслами (*наочність до заняття виготовити самостійно*).	20			
Всього балів за самостійну роботу		**160 балів**	**160**		
ВСЬОГО за семестр – 80 год.					

Карту отримав _____

(ПІБ студента)

(підпис) 08.09.2019 р.